

**EVDƏ QAL,
SAĞLAM QAL**

**"Signify" şirkətinin
təsəbbüsü ilə
Prezident İlham
Əliyevlə bu şirkətin
rəhbərləri arasında
videokonfrans
keçirilib**

**"Taxribat xarakterli
addımların
Ermənistana heç bir
faydası olmayacağı"**

Bax 2

Bax 5

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"Səs" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzətdir

SƏS

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

Nº 088 (6053) 23 may 2020-ci il. Qiyməti 40 qəpik

"Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

"Ramazan ayı insanları saflığa, vəhdətə, şəfqət və mərhəmətə dəvət edir"

*Prezident İlham
Əliyev Ramazan
bayramı münasibətilə
Azərbaycan xalqını
təbrik edib.*

**Prezidentin köməkçisi: "İşğal olunmuş ərazilərdə
Ermənistən tərəfindən kriminal rejim yaradılıb"**

Bax 7

2020-ci il martın 21-də Rusiya Federasiyasının dövlət informasiya agentliyi olan "RIA Novosti"də Azərbaycan Respublikasının Ermənistən tərəfindən işğal edilmiş ərazisində yaradılmış qeyri-qanuni rejimin qondarma "prezidenti"nin "andığma" mərasimine dair təhrif olunmuş və qərəzli xəber yayılıb. "RIA Novosti" tərəfindən qondarma seçkilər və "andığma" mərasimi haqqında Azərbaycan Respublikasının rəsmi dövlət...

Bax 3

**Bax 5 "Beşinci kolon"
korruptionerləri müdafiə edir**

Azərbaycanın sürətli inkişafını təmin edən amillərdən biri bütün sahələrdə uğurlu islahatların həyata keçirilməsidir. Prezident İlham Əliyevin müşyənləşdirdiyi islahatlar kursu yeni dövrün tələbləri nəzərə alınmaqla, dövlətin qarşısında duran başlıca vəzifələr əsas götürülməklə müvəffəqiyyətlə davam...

**Tural Gəncəliyev:
Ermənistən siyasi
rəhbərliyinin
oyunları nəticəsiz
qalacaq**

Bax 13

On bir ayın sultani Ramazan başa çatır

**11 ayın Sultanı
Ramazan**

Bax 10

On bir ayın sultani olan mübarek Ramazan ayı başa çatmaqdır. Artıq bir neçə gün sonra, bayram ediləcək. Qeyd edək ki, hicri təqviminin ayları yeni Ayın hilalının səmada görünüb-yeni 30 gün davam edir. Ayın tamam olmasına yanaşı da İslam alımları arasında fərqlidir. Belə ki, bir nəzərə əsasən, hilalın planetin istənilən nöqtəsində...

**"Prezident bu çətin günlərdə bir daha
əsl liderlik nümunəsi ortaya qoydu"**

"Bütün dünya artıq bir neçə aydan çoxdur ki, koronavirus imtahani verir. Topsuz-tüfəngsiz atəş açan bu mühərbiyədə Yer kürəsinin bütün qitələri "gözə görünməz düşmən"lə vuruşmağa mehkumdur. Koronavirus silahsız-sursatsız baş verən üçüncü dünya mühərbiyəsidir..."

Bax 12

**Sağlam müxalifət
və dialoq reallığı:
Siyasi islahatlar
daha nə vəd edir?**

Bax 14

**Antibiotiklərdən
istifadə zamanı
ehtiyatlı olmaq
lazımdır**

Bax 16

“Signify” şirkətinin təşəbbüsü ilə Prezident İlham Əliyevlə bu şirkətin rəhbərləri arasında videokonfrans keçirilib

Mayın 22-də “Signify” (əvvəlki adı “Philips Lighting”) şirkətinin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevlə bu şirkətin baş icraçı direktoru Erik Rondolat, MDB üzrə baş meneceri Erik Benedetti və “Signify” rəhbərliyinin digər nümayəndələri arasında videokonfrans keçirilib.

AZERTAC xəber verir ki, 1891-ci ildə yaranan bu şirkət dünyanın 74 ölkəsində fəaliyyət göstərir, 140 ölkədə xidmət və məhsul satışı həyata keçirir. “Signify” işçiləndirmə avadanlıqları, sistemləri və xidmətləri sahəsində dünyada birinci yerdə olmaqla yanaşı, 10 “yaşıl” şirkətdən biridir.

Prezident İlham Əliyev: Sabahınız xeyir.

Baş icraçı direktor Erik Rondolat: Sabahınız xeyir.

Prezident İlham Əliyev: Sizi görməyə çox şadam.

Erik Rondolat: Vaxt ayırdığınıza görə minnətdəram. Mən də Sizi görməyimə çox şadam.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Davosdakı görüşümüzü xatırlayıram. Mənə verilən məlumatata görə, o vaxtdan bəri bizim yaxşı iştirakımız olub. Baxmayaraq ki, koronovirusla bağlı veziyət bizim planlarımıza bir az müdaxilə etdi, lakin mənə məlumat verildiyi kimi, bizim müzakirə etdiklərimiz və razılışdırıldıqlarımızın hamısı indi icra mərhələsindədir.

Erik Rondolat: Bəli, tamamilə doğrudur. Çox məmənunuq ki, Bakı şəhərində 33 min LED işq quraşdırılacaq və onların sayəsində çox böyük həcmde enerjiyə qənaət ediləcək. Qənaət göstəricisi minimum 50 faiz təşkil edir. Həmin layihə davam edir. Eyni zamanda, çox şədli ki, Siz bize tam dəstək verirsiniz. Bu işə bağlandıının yaradılması ilə başladıq. Bu, ona görə edilir ki, sonrakı mərhələdə quraşdırılan işqlar arasında bağlanması mümkün olsun.

Prezident İlham Əliyev: Çox yaxşı. Şədli ki, bayaq da qeyd etdiyim kimi, hər şey cədvələ uyğun olaraq gedir. Mənə məlumat verildi ki, Davosdakı görüşdən sonra sizin komandanız bizi mart ayında ziyarət etmişdir. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, sentyabrın sonuna dek bizdə Bakı üçün mənşələr yeniküçə işığını özündə ehtiva edəcək birinci mərhələ artıq icra edilmiş olacaq. Bu da birinci növbədə küçələrin işqlandırılması baxımından vəziyyəti yaxşı olmayan əraziləri əhatə edəcək. Eyni zamanda, sizin də qeyd etdiyiniz kimi, biz böyük miqdarda enerjiyə qənaət etmiş olacaq. İnsanlar da bunun faydasını görecəklər. Bizim müzakirə etdiyim kimi, bu birinci layihədən sonra birge fealiyyətimizin genişləndirilməsinə, Bakı və digər şəhərlərin əhatə edilməsinə dair böyük planlarımız var. Birinci mərhələdə ola biləsin ki, böyük şəhərlər əhatə olunacaq. Biz Sumqayıt şəhərinin küçə işqları barədə danışdıq. Mənim bildiyimə görə qiymətləndirmə prosesi gedir. Beləliklə, ümidi edirəm ki, bizim bu sahədə uzunmüddəli əməkdaşlığıımız olacaq.

Erik Rondolat: Bəli, biz də dəqiqliklə həmin işləri görmək istərdik. COVID-19 səbəbindən bizdə işin icrası ilə bağlı müəyyən yubanma ola bilər. Lakin hesab edirəm ki, hamımız işin başa çatdırılmasına köklənmışık.

Erik Rondolat işçiləndirmə sistəmlərinin quraşdırılmasının şəhərin yol hərəkəti təhlükəsizliyinin təmin edilməsində rolunu qeyd

etdi. Pandemiya bitəndən sonra təmsil etdiyi şirkətin Azərbaycanla əməkdaşlığının uğurla davam edəcəyinə ümidi var olduğunu dedi.

Erik Rondolat: Biz çox fərəhənlərik ki, işçiləndirmənin ən son yeniliklərini Bakıda tətbiq edə biləcəyik.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, təşəkkür edirəm. Biliyim ki, şirkətiniz artıq Azərbaycanda dövlət və özəl sektorla bir neçə layihə həyata keçirib. Lakin Davosda müzakirə etdiyimiz və indi birgə icra etdiyimiz bu layihə, əlbəttə ki, ən böyük miqyaslı layihədir. Əvvəller də müzakirə etdiyimiz kimi, onun geləcək üçün böyük potensialı var. Çünkü bu, birinci təcrübədir. Mən əminəm ki, bu, çox uğurlu bir təcrübə olacaqdır və sonra da əlbədiyyə, şəhər idarəetmə orqanları bunun faydasını görecəklər. Bildirildi ki, biz çoxlu enerjiyə, yerin təkindən hasil edilən yanacağa digər məqsədlər üçün, ixrac üçün qənaət edəcəyik və şəhərin həyatını daha da yaxşı edəcəyik.

Erik Rondolat: Əvvəlcə qeyd etdiyim ki, biz sonrakı mərhələdə bağlandıını da təmin edəcəyik və onun sayəsində əlavə imkanlar ortaya çıxacaq. Beləliklə, Bakı şəhərinin işqları “Ağlılı şəhər”in komponentinə çevriləcək. Bir daha verdiyiniz dəstəyə görə minnətdəram.

Prezidentin köməkçisi Natiq Əmirov “Signify” şirkəti ilə əməkdaşlıqdan və perspektiv layihələrdən danışdı.

Natiq Əmirov: Cənab Prezident. Əvvələ six iş qrafikinizi rəğmən bu görüşü təşkil etdiyinize və bize “Signify” şirkəti ilə birlikdə bu layihə ilə bağlı bütün məsələləri müzakirə etmək imkanı yaratdığınıza görə Siza təşəkkürüm bildirmək isteyirəm. Əslində “Bakı ağlılı şəhər” işqlandırılması layihəsi üzrə işlərin gedisi hazırda çox yaxşıdır və bir çox işlər görülmüşdür. Onlar bizim müqaviləni tamamlayıblar. İyul ayından başlayaraq bütün lampaların ölkəmizə idxlə prosesi başlayacaq və idxlə prosesi sentyabrın sonu, oktyabrın əvvəlində başa çatacaq.

Erik Rondolat: Cənab Prezident, bir məsələni də qeyd edim. Bütün dünyada hazırda böhrandır. Biliyim ki, Siz pandemiyani dayandırmaq üçün Azərbaycan Respublikasında çox ciddi tədbirlər görürsünüz.

“Signify” şirkətinin baş icraçı direktoru COVID-19 virusu ilə mübarizə sahəsində müasir texnologiyalar üzərində iş aparıldığı dedi və bu sahədə ölkəmizlə əməkdaşlı-

ğı hazır olduğunu vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev: Virus bütün ölkələrə təsir edib. Ayndır ki, o, yoxa çıxmayaçaq, biz bu virusla yaşamalı olacaq. Ona görə də düşünürəm ki, bu ehtiyat tədbirləri, əlbəttə, artıq bizim həyatımıza çox uzun müddətə daxil olub. Bu səbəbdən de bizim müasir, ən mürəkkəb texnoloji tələblərə cavab verən qabaqlayıcı vasitələrə ehtiyacımız var. Biz insanların qorumaq üçün əlimizdən geləni edirik. Ləp əvvəldən biz çox mühüm qabaqlayıcı tədbirlər gördük, bu da bizə insanlarını qorumağa və minimum itki ilə bu vəziyyətdən çıxməq üçün yol tapmağa imkan verdi. Bizim səylərimiz Azərbaycanı koronavirusa qarşı mübarizədə nümunə adlandıran Ümumdünya Şəhiyyə Təşkilatı tərəfindən de qiyətləndirilib. Əlbəttə ki, mən sizin bəşəriyyətin özünü qorumasına yardım etmək üçün texnologiyalar təşəbbüsünüzü tam dəstəkləyirəm.

Şirkətin MDB üzrə baş meneceri Erik Benedetti Bakının müxtəlif hissələrinin, o cümlədən şəhərin mərkəzi tarixi hissəsinin müvafiq şəkildə işqlandırılması ilə bağlı aparılan işlərdən danışdı.

Şirkətin Qəfqaz və Mərkəzi Asiya ölkələri üzrə satış Meneceri Andrey Zaxarkiv Bakıda həyata keçiriləcək “Ağlılı şəhər” layihəsindən danışdı və pilot layihənin icrası üçün işlərin hazır olduğunu dedi.

Erik Rondolat kənd təsərrüfatında, o cümlədən heyvandarlıq, quşçuluq və ekinçilik sahələrində məhsuldarlığın əhəmiyyətli dərəcədə artırılması, ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, su istehlakının azaldılması sahələrdə əməkdaşlıq məsələlərinə toxundu, ölkəmizlə bu istiqamətlərdə təcrübəni bölüşməyə hazır olduğunu dedi. Söhbət zamanı kənd təsərrüfatı sahəsində müasir texnologiyaların tətbiqi və bu işdə gənc kadrların hazırlanması məsələləri də müzakirə olundu.

Prezident İlham Əliyev: Bu sahədə aparılan islahatlar sayəsində biz daha çox gəncin kənd təsərrüfatı üzrə mütəxəssis olmaq istədiyini və Aqrar Universitetdə bu peşəni seçmək istəyən gənclərin sayının artırığını görürük. Biz yeni elektron kənd təsərrüfatı sistemini həyata keçiririk. Bu, artıq bize həyatımızın və iqtisadiyyatımızın mühüm sahəsinin səmərəliliyini artırmağa çox kömək edir. Çünkü ölkə əhalisinin demək olar ki, 50 faizi kənd yerlərində yaşayır. Beləliklə, əminəm ki, bu, bizim birgə həyata keçirə bilə-

cəyimiz çox mühüm yeni layihə ola bilər. Ümumilikdə, Azərbaycan yeni texnologiyalara, innovasiyalara hazırlıdır. Biz artıq bunun üçün əhəmiyyətli insan kapitalı yaratmışaq və bizim dövlət xidmətləri, sosial xidmətlərlə bağlı texnologiyalarımız bu gün bəzi başqa ölkələr tərəfindən istifadə olunur. Ona görə də biz yeni texnologiyalara tam açıq, çünki onlar yeni miqysa, dinamizmə, tərəqqiyə, iş yerlərinə və rifaha gətirib çıxarırlar.

Erik Rondolat: Təşəkkür edirəm cənab Prezident. Biliyim ki, siz çox məşğulsunuz. Bize bu seher vaxt ayırdığınıza və Davosdakı son görüşümüzdən sonra işlərin olduqca sürətli həyata keçirilməsinə görə çox təşəkkür edirəm. Siz bizim şirkətə və şəxsən mənə arxalana bilərsiniz. Biz planlaşdırığımız bütün birgə layihələri dəstəkləməyə hazırlıq. Mən çox şadam ki, Siz ölkənizdə texnologiyaların inkişafına önem verirsiniz.

Çünki bir çox hallarda bəzi ölkələr texnologiyaların ölkənin inkişafı üçün bir vasitə oludunu bilmir və ya buna əhəmiyyət vermır. Azərbaycanda isə Siz bu texnologiyaların çox mütərəqqi olduğunu nümayiş etdirirsiniz. Sizin vaxtınızı çox almaq istemirik. Sizinle danışmaq imkanına görə çox şadam və Azərbaycan Respublikasına tərəqqi arzulayıram. Biliyim ki, bu ayın 28-i Respublikası Günü qeyd edilir. Mən Ramazan ayının qeyd edildiyi bir ölkədə doğulmuşam və biliyim ki, bu gün Ramazan ayının son günləridir. Bu münasibətlə de Sizi təbrik edirəm və bir daha dərin minnədarlığımizi bildirirəm.

Prezident İlham Əliyev: Çox sağ olun. Çox təşəkkür edirəm. Mən bizim şəxsi münasibətlərimizi yüksək qiymətləndirirəm, onlar nəticəyə hədəflənmiş münasibətlərdir. Düşünürəm ki, bu, insanların həyatını yaxşılaşdırmaq, iqtisadiyyatı gücləndirmək, resurslara qənaət etmək və kənd təsərrüfatında daha çox nəticə əldə etmək üçün sizin müasir texnologiyalarla bizim ölkənin bu texnologiyaların tətbiqində liderlərdən biri olmaq istəyinin çox yaxşı vəhdətidir.

Mən biliyim ki, sizin şirkətiniz bu sahədə dünyada aparıcı şirkətlərdən biridir. Ona görə də nə qədər çox yeni texnologiya ixtira etsəniz, birgə əməkdaşlığımız üçün bir o qədər çox imkan yaranacaq. Buna görə sizə təşəkkür edirəm. Tezliklə sizinlə şəxsən görüşməyə ümidi edirəm.

Erik Rondolat: Mən də Cənab Prezident.

“Ramazan ayı insanları saflığa, vəhdətə, şəfqət və mərhəmətə dəvət edir”

Prezident İlham Əliyev Ramazan bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqını tebrik edib. Təbrikdə deyilir: “Hörmətli hemvətənlər!

Sizi və dünyanın müxtəlif guşelərindən yaşayış bütün soydaşlarımızı mübarek Ramazan bayramı münasibətilə ürkədən təbrik edir, hamınıza ən səmimi arzu və diləkləri mi yetirirəm.

İlahi hikmətlər xəzinəsi Qurani-Kərimin hidayət yolu olaraq bəşəriyyətə göndərildiyi Ramazan ayı insanları saflığa, vəhdətə, şəfqət və mərhəmətə dəvət edir. Bu ayda möminlər Uca Yaradan qarşısında mənəvi borclarını ödəmək fürsəti qazanır, əxlaqi-

hi kamiliyiñ nəfs üzərində qələbəsinin sevincini yaşıyırlar.

Bu il Ramazan ayını dünyanın böyük təhlükə ilə üz-üzə qaldığı mürekkeb bir şəraitdə başa vururuq. Mövcud vəziyyət əhalimizin sağlamlığı və rifahı üçün təxiresalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsini zəruri edir. Qarşılaşdırığımız qlobal bəla ilə mübarizənin uğuru daha çox cəmiyyətin hər bir üzvünün yüksək məsuliyyəti və intizamlı davranışından asılıdır. Müqəddəs kitabımız Quran da daim birlik və bərabərliyə, sosial yardımlaşma və xeyirxahlıqla çağırır. Əminəm ki, həmişə belə nəcib keyfiyyətləri ilə seçilən və milli-mənəvi dəyərlərini uca tutan xalqımız

öz müteşəkkilliyi və həmrəyliyi sayəsində bu çətinliyi də geridə qoyacaqdır.

Əziz bacı və qardaşlarım!

Orucluğun sinaqlarından alnıcıq çıxan inancı vətəndaşlarımız Ramazan ayını qürur və şükranlıq duyuları ilə yola salırlar. Bu mübarek bayram günlərində ölkəmizin fərvənliliyi və əmin-amanlığı namına etdiyiniz dualara qatılır, Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçən qəhrəman Vətən övladlarının xatirəsini bir daha ehtiramla yad edirəm.

Oruc və ibadətlərinizin Allah dərgahında qəbul olunması diləyi ilə hər birinize möhkəm cansağlığı, ailələrinizə xoşbəxtlik, süf-

Rəsmi xronika

Prezident İlham Əliyev Arif Akif oğlu Seyidovun Göygöl Rayon icra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsində azad edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində xidmətləri olan bir qrup şəxsin təltif edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Ekolojiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi işçilərinə “Əmekdar mühəndis” fəxri adının verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev 2020-ci il üçün Azərbaycan Respublikasının elm sahəsində Dövlət Mükafatının verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 25 iyun tarixli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” 1999-cu il 4 avqust tarixli 176 nömrəli və “Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2012-ci il 29 iyun tarixli 392-IVQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” 2012-ci il 4 sentyabr tarixli 695 nömrəli fərمانlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Fərman imzalayıb.

rələrinizə xeyir-bərəket arzulayıram. Ramazan bayramınız mübarek olsun!”

RF XİN-in rəsmi nümayəndəsi: Azərbaycanın 3 mindən çox vətəndaşı pandemiya dövründə Rusiyadan ölkəsinə qayıdır

Azərbaycanın 3 mindən çox vətəndaşı pandemiya dövründə Rusiyadan ölkəsinə qayıdır. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Moskvada keçirilən brifinqdə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bildirib. Onun sözlərinə görə, AZAL Rusiya Federasiyasından 1500 nəfəri öz vətəninə çatdırıb. Mariya Zaxarova deyib: “Bundan əlavə, aprel ayında Azərbaycan vətəndaşlarından ibarət iki qrupun quru yolu ilə - “Yaraq-Qazmalar”- “Samur” sərhəd nəzarət-buraxılış məntəqəsi vasitəsilə keçirilməsi təmin olunub”.

ki, elə həmin nəzarət-buraxılış məntəqəsi ilə rusiyalılardan təşkil edilmiş, ümumilikdə 672 nəfərdən ibarət 5 qrup Rusiya Federasiyasına qayıdır, mayın 18-də Bakıdan ilk “daşınan” reys həyata keçirilib, yəni “Aeroflot” aviaşirkətinin təyyarəsi Rusyanın 140-dan çox vətəndaşını Moskvaya çatdırıb.

Rusiya XİN-in nümayəndəsi qeyd edib

Azərbaycanın və Ukraynanın XİN rəhbərləri arasında telefon danışığı olub

Maiyin 22-də Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Elmar Məmmədyarov ilə Ukrayna Xarici İşlər naziri Dmitri Kuleba arasında telefon danışığı olub.

Xarici İşlər Nazirliyinin Metbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildirilər ki, nazirlər mövcud qlobal pandemiya ilə bağlı vəziyyətə toxunaraq, sağlamlıq böhrəni ilə mübarizədə dövlətlər tərefindən görülən tədbirlərə dair fikir mübadiləsi aparıblar. Mövcud vəziyyətdə qarşılıqlı dəstək və həmrəyliyin əhəmiyyətini vurğulayıblar.

Nazirlər ikitərəfli əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə edərək, ölkələr arasında xüsusi işiqlik və enerji sahələrində əlaqələrin inkişafını, eləcə də tərəflərin milli maraqlarına uyğun olaraq, nəqliyyat, tranzit və logistika sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin əhəmiyyətini vurgulayıblar. Tərəflər, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər üzrə fikir mübadiləsi aparıblar.

ABŞ-dan xoş xəbər: Professor peyvəndin uğurunu açıqladı!

“Mükəmməl inkişaf! ABŞ Milli Səhiyyə İnstitutunun 1-ci mərhələsindəki ilk sınaqlarında əldə etdiyi uğurun pərdəearxası məlum olub. SIA-nın məlumatına görə, bu barədə ABŞ-in Kaliforniya Universitetinin müəllimi Mehmet Çilingiroğlu sosial media hesabında yazıb. O bildirib ki, sınaq iştirakçılarında peyvənddən sonra xəstəliyi keçirmiş və yaxşılaşmış insanlardakı qəder antikor olduğu tesbit edilib. Sadəcə miqdər olaraq deyil, keyfiyyət baxımından da effektivlik əldə olunub. Belə ki, antikor virusu neytrallaşdırmağı bacarıb.

“Cənab Prezident, müdrik siyasetinizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı və onun rifahının dayandığını bir daha sübut etdiniz”

Bütün dünyani cənginə almış koronavirus pandemiyasının ölkəmizdə geniş yayılmasının qarşısının alınması istiqamətində Prezident İlham Əliyevin atdığı addımlar, əhalinin sağlamlığıının qorunması üçün gördüyü işlər Azərbaycan vətəndaşları tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanır. Vətəndaşlarımız Azərbaycan xalqının bu bələdan xilas olması üçün dövlətimizin başçısının göstərdiyi diqqət və qayğıdan razılıqlarını ona yazdıqları minnətdarlıq məktublarında ifadə edirlər.

AZERTAC Prezidentin saytına istinadla dövlətimizin başçısına ünvanlanan bir sira məktubları təqdim edir.

Hacıqabul rayonunun 85 yaşlı sakini Cəbrayılxidirov yazır: “Hörmətli cənab Prezident, mən Hacıqabul rayonunun əməksevər vətəndaşları adından Sizə və Mehriban xanım Əliyevaya səmimi təşəkkürümüz bildirirəm. Siz uzaqgörən siyasetinizlə qısa müddət arzında uğurlu yol seçib həyata keçirdiniz. Dünyani bürüyən koronavirusa qarşı mübarizədə gördünüz uğurlu tədbirlər sayəsində ölkəmizdə itkiler elə de böyük olmadı. Allah Sizi qorusun! Arzu edirik ki, tezliklə şanlı bayraqımız Qarabağın hər guşəsində, Xankəndidə, Şuşada dalgalansın!”.

Cəlilabad rayonunun Suluçəmə kəndindən qəhrəman ana Nəzakət Zeynalova: “Hörmətli cənab Prezident, böyük fədakarlıqla xalqımızın qayğısına qaldığınıza görə Sizə və Mehriban xanımıza özüümüz və ailəmin adından təşəkkürümüzü bildirirəm. Bu ağır günlərdə xalqımıza həm mənəvi, həm də maddi kömək göstərdiniz. Sizin düşünülmüş və uzaqgörən tədbirləriniz nəticəsində koronavirus pandemiyasının ölkəmizdə geniş yayılması qarşısı alındı. Siz bir Prezident, uzaqgörən siyasi xadim kimi xalqa yaxınsınız, bizimlə birlikdəsiniz. Biz də qəlbən, ruhən Sizinləyik. Size və Mehriban xanımı dərin təşəkkürümüzü bildirir, hər ikinci cənsəciliyi, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər arzulayıram”.

Sumqayıt şəhərindən şəhid anası Güllüzar Piriyevanın məktubunda deyilir: “Möhtərəm cənab Prezident, mən torpaqlarımızın bütövlüyünə uğrunda gedən döyüslərdə şəhid olmuş oğlum Faiq Piriyevin xatirəsinə Sumqayıt şəhəri, 33 nömrəli orta məktəbdə xatirə lövhəsinin vurulmasına və şəhid ailələrinə göstərilən xüsusi dövlət qayğısına görə Sizə təşəkkür edirəm. Biz bununla böyük təsəlli tapıraq. Vətənimizə sevgimiz, dövlətimizə güvənimiz daha da artır. Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, bu gün bütün dünyani cənginə alan pandemiya zamanında vaxtında gördünüz qabaqlayıcı tədbirlərlə xalqımızı qorudunuza və aztəminatlı insanlara maddi yardım göstərdiyinizi görə məmənunluq hissi duyuruq. “El bir olsa, dağ oynadar yerindən” deyiblər. Biz öz birləşmizlə hər bir çətinliyin öhdəsindən gəlmək iqtidarındayıq. Sizə bir daha təşəkkür edirəm”.

Zaqatala rayonundan Əliyar Əliyev: “Hörmətli cənab Prezident, Siz gənclərin fəaliyyətinə böyük önem, yüksək qiymət verirsiniz. Biz gənclər de Sizin fəaliyyətinizinə əsas dəstəkçiləri, davamçılarınızaq. Gənclər ictimai həyatda çox fəal rol oynayır, bununla da özlərini Sizin köməkçiləriniz sayırlar.

Cənab Prezident, pandemiyanın Azərbaycanda aşkar olunduğu ilk gündən Siz bütün qüvvələri insanların sağlamlığını qorunmasına yönəldiniz, yaranmış vəziyyəti ciddi nəzarətə aldınız. Bir gənc olaraq bütün qərarlarınıza, addımlarınıza görə Sizə təşəkkür edir ve Sizinlə qurur duyuruq”.

Şəmkir rayonunun Çaparlı kəndinin sakinleri Kamal Quliyev, Ceyhun Namazov, Daşdəmir Əsgərov, İnam Mirzəliyev və Vü-

sal Hüseynov yazırlar: “Əziz və möhtərəm Prezidentimiz, cənab Ali Baş Komandan, COVID-19 pandemiyası qəfil meydana çıxmışla dünya düzənində xaos veziyəti yaradıb, dövlət idarəciliyini, siyasi liderləri çətin sınaq üz-üzə qoyub. Sizin yüksək dünay Görüşünüzle Azərbaycanda son bir neçə ayda qəbul edilən, ciddi nəzər və praktiki təhlil qəbiliyyətinizə, böyük siyasi təcrübənizə, dərin təfəkkürünüzə əsaslanan qərarlarınız dövlətimizin bu bələya qarşı mübarizədə bir addım öndə olmasını təmin etdi. “Biz birlilik güclüyük!” çağırışınızla apardığınız müdrik siyasetin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı və onun rifahının dayandığını bir daha göstərdiniz. Bütün bunlara görə Şəmkir rayon Çaparlı kənd sakinləri adından Sizə təşəkkürümüzü bildirir və gələcək fəaliyyətinizdə yeni uğurlar arzulayırıq. Əziz Prezidentimiz, Sizə inamımız böyük və sonsuzdur”.

Samux rayonunun Aliuşaqlı kəndindən Nuriyyə İsrafilova: “Hörmətli cənab Prezident, mənim 69 yaşım var. Chernobil hadisələrinin iştirakçısıyam. İnsanların bəla ilə üzləşməsinin nə olduğunu biliyəm. Buna görə də Sizin koronavirus pandemiyasına qarşı tədbirlərinizi, “Evde qal” çağırışınızı yüksək qiymətləndirirəm. Bütün qərarlara görə Sizə təşəkkür edirik. illər keçəcək, ancaq Sizin Azərbaycan xalqı üçün etdikləriniz unudulmayacaq. Hər şəxə görə çox sağ olun, cənab Prezident”.

Masallı rayonunun sakinleri Zaur Nəcayıev, Zayid Məmmədov, Mətanət Niftiyeva, Xanım Muradova, Əliniyaz Məmmədəliyev, Əlimərdan Rəhmətov və Çingiz Mirzəcanov yazırlar: “Hörmətli cənab Prezident, dünyani bürümüş təhlükəli koronavirus pandemiyası ilə bağlı tətbiq edilmiş xüsusi karantin rejimi dövründə rayonumuzun aztəminatlı sakinləri maddi və ərzaq yardımını ilə təmin olundular. Bununla yanaşı, rayonumuzda bu xəsteliyin geniş yayılmaması üçün görülən qabaqlayıcı tədbirlər də səmərəli oldu, böyük itkilerin qarşısı alındı. Koronavirusla mübarizədə Azərbaycanımızın adının başqa ölkələrə nümunə kimi çəkilməsi bizi sevindirir və qururlandırır. Bu nailiyyətlər Sizin uzun illərdən bəri yorulmaz fəaliyyətinizin sayəsində baş verdi. Buna görə də xalqımız Sizə minnətdardır”.

Füzuli rayonunun sakinleri Veli Şəmилov, Allahverdi Əliyev, Vahid İsgəndərov və Hacıəddin Səfərov yazırlar: “Möhtərəm cənab Prezident, bütün bəşəriyyət üçün təhlükə yaradan koronavirus xəsteliyinin Azərbaycanda geniş yayılmasının qarşısının alınması üçün Sizin rəhbərliyinizə həyata keçirilən mübarizə tədbirləri yüksək qiymətləndirir və alqışlayırıq. Sizin qabaqlayıcı tədbirləriniz sayəsində çox şükürələr olsun ki, ölkəmizdə faciəvi nəticələr qeydə alınmadı. Vətəndaşlarımıza üçün böyük əhəmiyyət daşıyan bu məsələdə tutduğunuz qətiyyətli mövqeyə, atlığınız strateji addımlara görə xalqımız Sizə hər zaman minnətdar olacaqdır. Virusla mübarizə aparmaqla yanaşı, dövlətimizin aztəminatlı ailələri, işə getmek imkanından məhrum olan insanları diqqətdə saxlaması, onlara 190 manat məbleğində birde-

felik ödəmə vermesi təqdirdə olunur. Biz də bu işlərə sevinən, bundan qəlbən məmənunluq hissi duyan milyonlarla vətəndaşın sırasındayıq.

Cənab Prezident, son günlər sağalıb evlərinə dönen xəstələrin sayı artmaqdadır. Əlbette ki, bu, çox xoş haldır. İnanıraq ki, tezliklə bu bələdan yaxamızı birdəfəlik qurtaracaq. Allah Sizi və ailənizi qorusun!”.

Daşkəsən rayonunun Xoşbulaq kəndindən Əvəz İsgəndərov: “Hörmətli cənab Prezident, Siz ölkəyə rehbərlik etdiyiniz gündən bəri həmişə Azərbaycan xalqının yanında olmusunuz və xalqın sosial problemlərini həll etmək, aztəminatlı ailələrin güzəranını yaxşılaşdırmaq üçün əlinizdən gələni eşrəfəmirsiniz. Mən və ailə üzvlərim koronavirus pandemiyası dövründə xalqımızın sağlamlığının qorunması, həmçinin insanların çətinliyə düşməməsi üçün gördüyü işlərə görə Sizə və Mehriban xanımı dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Ailəmizin pandemiya dövründə alındığı 190 manat birdefəlik ödəmələr bizim çətin günlərdə tek olmadığımızı göstərdi. Siz xalqımızı böyük çətinlikdən qurtardınız. Biz Sizə daim güvenirik. Bir daha təşəkkür edirik”.

Kürdəmir rayonundan Sarvan Ağasıyev: “Çox hörmətli Prezident, son aylar dönya ağışuna alan koronavirus pandemiyası ilə bağlı ölkəmizdə görülən tədbirlər müsbət nəticələrini verdi. Sizin rəhbərliyinizlə həyata keçirilən işlər başqaları üçün nümunə oldu. Aparığınız düzgün siyaset bizim sağlam qalmağımıza, xəstəliyin geniş yayılmamasına səbəb oldu. Buna görə Sizə minnətdardır. Cənab Prezident, Siz xalqı sevdiyiniz

kimi, xalq da Sizi sevir. Siz xalqı dəsteklədiyiniz kimi, xalq da Sizi dəstəkləyir. Azərbaycan xalqı həmişə Sizinlədir. Tanrı Sizi qorusun! Var olun, cənab Prezident!”.

Tərtər rayonunun sakinləri Səriqə Rzayeva, Şaiq Quluyev və Arif Behbudov yazırlar: “Hörmətli cənab Prezident, bu çətin günlərdə Azərbaycan xalqına göstərdiyiniz qayğı və dəstəyə görə Sizə minnətdarlığımi bildirirəm. Gözəğürünməz düşmənlə üzbeəz qalan dünyamızda Sizin strategiyaınız nəticəsində Azərbaycan xalqı bu düşmənə qalib gəlmək üzərdir. Siz bizim yanımızda olduğunuz kimi, xalq da Sizin yanınızdadır. Tərtər rayonunun əhalisi adından Sizə minnətdarlığımızı bildiririk”.

İsmayıllı şəhərindən Elman Xəlilov: “Hörmətli cənab Prezident, bu məktubu yazarəq Sizə minnətdarlığını bildirmək istəyirəm. Dünyada koronavirus xəstəliyinin tүğyan etdiyi bir vaxtda Sizin qayğıkeşliyiniz, vətənpərvərliyiniz bir daha göz qarşısındadır. Bu virus hamı kimi bizi də narahat edir. Çox sağ olun ki, aztəminatlı, işsiz vətəndaşların qayğısına qalırsınız. Sizin humanist addımlarınız əvəzedilməzdir. İşsiz vətəndaş olaraq mənə də 190 manat verildi. Sizin sayənizdə ailəm və övladları sevindi. Ailəmin və uşaqlarının adından Sizə sonsuz təşəkkürümüzü bildirirəm. Arzu edirəm ki, tezliklə bütün dünya bu bələdan qurtulsun, doğma Azərbaycanımız Sizin siyasetiniz nəticəsində sosial-iqtisadi inkişafını davam etdirsin, həmişə yüksəklərdə duran qabaqcıl ölkələrdən olsun. Sizə uzun ömür, cansağlığı arzulayıram. Həmişə Sizi dəstəkləyirik”.

“Beşinci kolon” korruptionerləri müdafiə edir

Azərbaycanın sürətli inkişafını təmin edən amillərdən biri bütün sahələrdə uğurlu islahatların həyata keçirilməsidir. Prezident İlham Əliyevin müəyyənləşdirildiyi islahatlar kursu yeni dövrün tələbləri nəzərə alınmaqla, dövlətin qarşısında duran başlıca vəzifələr əsas götürülməklə müvəffəqiyətlə davam etdirilir. Azərbaycan Prezident İlham Əliyev islahatların əhəmiyyətinə toxunaraq “Biz, islahatlar aparmaqla ölkəmizi gücləndiririk və ölkəmizin gələcək dayanıqlı inkişafını şərtləndiririk. Tərəqqi islahatlaşdırmaq mümkün deyil”, -deyə qeyd edib. Heç şübhəsiz, islahatların sosial-iqtisadi, siyasi sahələrlə yanaşı, kadr və məhkəmə-hüquq sistemini də əhatə etməsi böyük əhəmiyyətə malikdir. Bu istiqamətdə atılan addımlar sözügedən sahədə şəffaflığın artırılmasına, bütün fəaliyyətin qanunçuluq prinsipinə riayət olunmaqla qurulmasına, qərar və hərəkətlərdə qanunun alılıyi, hüququn üstünlüyü kimi prinsiplərin əsas götürülməsinə xidmət edir. Məhz son dövrlər korrupsiya, rüşvətxorluq və bu kimi digər neqativ hallara qarşı aparılan qətiyyətli mübarizə də bu baxımdan xüsusi önəm daşıyır.

Korupsiyaya qarşı qətiyyətli mübarizə genişlənyası islahatların tərkib hissəsidir

Əlbəttə, korupsiyaya qarşı prinsipial mübarizə islahatların tərkib hissəsi kimi reformalara mü Hüüm dəstəkdir. Son zamanlar ölkəmizdə bəhs olunan neqativ halların aradan qaldırılması istiqamətində tədbirlər ardıcıl xarakter alıb, korupsiyaya qarşı mübarizənin yeni mərhəlesi başlanıb ki, bu da təqdirəlayıqdır. Bu dövr ərzində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmetinin həyata keçirdiyi xüsusi əməliyyatlar nəticəsində bir sıra rayonların icra hakimiyəti başçılarının, həm-

çinin ayrı-ayrı icra nümayəndəliklərinin, bəlediyələrin rəhbər şəxslərinin, digər bəzi qurumların, mərkəzi idarə və təşkilatların vəzifəli şəxslərinin qanunazidd əməllərinin ifşa olunması və onların həbs olunmaları bir məqamdan xəbər verir: korupsiyaya və korruptionerlərə qarşı amansız mübarizə davamlı xarakter daşıyır.

Dövlətin korupsiyaya qarşı mübarizə tədbirləri cəmiyyət tərəfindən dəstəklənir

Azərbaycan Prezidenti çox mühüm bir şəxsi nümunə ortaya qoyub. “Hər bir məmür xalqın xid-

*Siyavuş Novruzov,
YAP İcra katibinin müavini,
Milli Məclisin Regional
məsələlər komitəsinin sədri*

mətəcisiidir”, -deyən cənab İlham Əliyev öz nümunəsində hər zaman xalqa xidmət örnəyi nümayiş etdirib. Dövlət başçısı vəzifəyə teyin etdiyi məmərlərə tapşırıq verir ki, insanlarla ünsiyətdə sadə və səmimi olsunlar, vətəndaşları incitməsinlər, onların haqqını qəsb etməsinlər. Prezident İlham Əliyevin sözügedən məsələyə yanaşması Onun bu fikirlərində aşkar surətdə öz əksini tapır: “Qanun qarşısında hamı bərabərdir, Azərbaycan cəmiyyətində korupsiyaya və rüşvətxorluq olmamalıdır. Hər halda biz çalışmalıq ki, korupsiyaya və rüşvətxorluq üçün meydani həm inzibati yollarla, həm də institutional üsullarla daraldaq. Eyni zamanda, cəza tədbirləri də tətbiq olunur və tətbiq ediləcəkdir”.

Hər bir azərbaycanının Prezidenti olan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən korupsiyaya qarşı mübarizə siyaseti birmənalı olaraq vətəndaşların haqlarının və dövlətin mənafeyinin qorunmasına xidmət edir. Təqdirəlayıq haldır ki, Azərbaycan ictimaiyyəti, ölkə vətəndaşları bu cür mənfi hallara qarşı mübarizə tədbirlərini olduqca yüksək qiymətləndirirlər. Yəni dövlətin korupsiyaya qarşı mübarizəsi böyük ictimai dəstəklə qarşılıdır. Bütövlükde isə, Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşlarının yanında olmasına insanları məmənunluqla qarışdıraraq öz razılıqlarını ifadə edirlər. Bütün bunlar isə vətəndaş-dövlət, xalq-iqtidar birliliyinin bariz nümunəsini eks etdirir. Prezident İlham Əliyev ünvanlanan çoxsaylı minnətdəlik məktublarında əksini tapmış fikirlər də bu reallığın əyani ifadəsidir.

Dağıdıcı müxalifətin xəyanət yolu tutmuş cinayətkarlarla və korruptionerlərə haqq qazandırmasının səbəbləri

Lakin illərdir ki, qərəzli xarici dairələrdən aldığı sifarişləri yerinə yetirən dağıdıcı müxalifət bu məsələ ilə əlaqədar olaraq vətəndaş-

etimad göstərmir, onların bu cür cəhdlerinin iflasa düşər olmasına dəfələrə şahidlik edib. Bu zamana qədər antimilli ünsürlər konkret cinayət əməlinə yol verən, hüquqi mesuliyyətə cəlb olunaraq qanun qarşısına çıxan şəxsləri “siyasi mehbəs” kimi təqdim etməklə Azərbaycan dövləti haqqında mənfi rəy formalasdırmaq istiqamətində səyər göstəriblər. Amma bütün bunlar uğursuzluqla nəticələnib. Bu gün müstəqil Azərbaycan bütün azadlıqların təmin olunduğu müasir və demokratik ölkə kimi tanınır.

Korruptioner keçmişə sahib olan Əli Kərimli və onunla eyni döşərgədə yer alanların rüşvətxorları, vətəndaşların haqqını qəsb edənləri müdafiə etmələri təəccübüldür deyil

Daha bir məqama xüsusi olaraq nəzər salmaq lazımdır. İnkardılmış həqiqətdir ki, 1992-ci ildə həkimiyəti qanunsuz yollarla zəbt etmiş AXC-Müsavat cütlüyü Azərbaycanda korupsiyaya və korruptionerli dövlət siyasetinə çevirmişdi. İster Əbulfəz Elçibey, isterse də AXC-Müsavat cütlüyünün digər nümayəndələri təmsil etdikləri həkimiyətin korupsiyaya bulaşdığını, xalqın, dövlətin sərvəti və mülkünən mənimşənilidini etiraf ediblər. Həmin dövrde ölkə iqtisadiyyatının çöküşü və tənezzülünə səbəb olan amillərdən biri səriştəsiz idarəetmə idisə, digeri rüşvətxorluq və korupsiyasının tüyən etməsi idi. İş o yere çatmışdı ki, büdcəni talayan korruptioner “siyasetçi”lər Ləl-Cəvahirat Fonundan vəsaitlerini belə mənimşənilidilər. Hətta ölkə başçısı öz məmurlarına müraciətə “rüşvəti insafla almaq” xahişi, çağırışı ilə çıxış edirdi. Bu qrup hem də ölkəyə “şapka siyasetçi”ni getirək bütün məsələləri alver vasitəsinə çevirənlərdir. Azərbaycan xalqını çörəkli, ərzaqla si-nağa çəkən, ölkədə hərc-mərclik və vətəndaş qarşısundurması mühiti yaranan, Azərbaycanı xarici keşfiyyat orqanlarının mübarizə meydanına çevirən AXC-Müsavat hakimiyətində təmsil olunmuş indiki radikal-ların korruptionerlərinin müdafiəçiləri kimi çıxış etmələri heç də təəccübüldür deyil. Çünkü eyni yolun yolcusu olan bu şəxsləri birləşdirən ortaq dəyərlər bu cür qanunsuzluqlardır.

Bütün bunların fonunda AXCP sədri Əli Kərimlinin, onunla eyni döşərgədə yer alan, eləcə də “Milli şura”da təmsil olunan dağıdıcıların korruptionerləri deyil, rüşvətxorluq və korupsiyaya kimi hallara qarşı amansız mübarizə aparan dövləti təqdirə hədəfincə çevirmələrinin, qanunazidd əhəkətlərə haqq qazandırmalarının səbəbləri tam aydın olur. Nəcə deyərlər, vaxtılı kreslo davası apararaq Azərbaycanın müstəqilliyini girov qoymağa çalışan, müxtəlif dövrlərdə hakimiyətə gəlmək üçün ermənilər və ermənipərest dairələrlə işbirliyinə getmədən çəkinməyən, lakin xalq tərəfindən tarixin arxivinə yollanan radikal ünsürlər bir daha cinayətkar və xəyanətkar simalarını nümayiş etdirir-lər!

Təxribat xarakterli addımların Ermənistana heç bir faydası olmayacağı

“Türkiyə en başından bu günde kimi Yuxarı Qarabağdakı erməni işgalının tez bir zamanda sona çatmasını isteyir və bu istiqamətdə görülen işləri dəstəkləyir”. Bunu SİA-ya açıqlamasında Türkiyənin Azərbaycandakı fəvqələdə və səlahiyyəti sefiri Erkan Özoral deyib.

Səfir bildirib ki, Türkiyə Yuxarı Qarabağda işğal altında həyata keçirilən seçkileri də heç vaxt tanımır və bu cür davranışların sülh danışqlarına zərər verdiyini düşünür: “Bu cür davranışlar beynəlxalq hüquqa və bununla əlaqədar olan beynəlxalq təşkilatların qərarlarına da ziddir. Bütün bunlara baxmayaraq Şuşanın sözde paytaxt elan edilməsi təxribat xarakterli bir addımdır. Bütün dünyadan koronavirusla mübarizə apardığı bir zamanda bu cür addımların atılması çox maraqlıdır. Ermənistan hökumətinin son günlərdə artlığını gördükümüz və qinadığımız bu cür təxribat xarakterli addımların heç kimə, amma ilk önce Ermənistana heç bir faydası olmayacağı”.

Milli valyutada olan əmanətlər 12,3 faiz artıb

Mərkəzi Bankın məlumatına görə, aprelin 1-nə əhalinin banklardakı əmanətlərinin milli valyuta ekvivalentində məbləği mart ayı ərzində 442,7 milyon manat azalaraq 8 milyard 251,7 milyon manat təşkil edib.

Dövlət Statistika Komitəsindən AZERTAC-a bildirilib ki, əmanətlərin 55,1 faizi xarici, 44,9 faizi isə milli valyutada qoyulub. Milli valyutada olan əmanətlər ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 12,3 faiz artıb, xarici valyutada əmanətlər isə 9,8 faiz azalıb. Aprel ayında milli valyutanın 1 ABŞ dollarına nisbətən orta məzənnəsi 1,70 (ilin əvvəlindən 1,70) manata, 1 avroya 1,85 (1,87) manata, 100 rus rubluna 2,27 (2,49) manata bərabər olub.

Prezidentin köməkçisi: "İşgal olunmuş ərazilərdə Ermənistən tərəfindən kriminal rejim yaradılıb"

2020-ci il martın 21-də Rusiya Federasiyasının dövlət informasiya agentliyi olan "RIA Novosti"da Azərbaycan Respublikasının Ermənistən tərəfindən işgal edilmiş ərazisində yaradılmış qeyri-qanuni rejimin qondarma "prezidenti"nin "andıçmə" mərasimində dair təhrif olunmuş və qərəzli xəbər yayılıb. "RIA Novosti" tərəfindən qondarma seçkilər və "andıçmə" mərasimi haqqında Azərbaycan Respublikasının rəsmi dövlət qurumlarının açıqlamaları, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinin azərbaycanlı icmasının bəyanatları verilmədiyi halda qanunsuz rejimə aid xəbərlər geniş yayılır.

Bu fikirleri Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmet Hacıyev "RIA Novosti" agentliyində "Prezident nepriznannoy Naqorno-Karabaxskoy respublikı vstupil v doljnost" başlığı altında verilmiş xəbərlə bağlı AZƏRTAC-a şərhində bildirib.

Hikmet Hacıyev deyib ki, Ermənistən tərəfindən Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi və ətraf yeddi rayon işgal olunub. Etnik temizləmə nəticəsində bir milyondan çox azərbaycanlı qəçqin və məcburi köçkü vəziyyətinə düşüb. İşgal olunmuş ərazilərdə Ermənistən tərəfindən kriminal rejim yaradılıb.

Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində ərazi bütövlüyü bütün dünya ölkələri, o cümlədən Rusiya Federasiyası tərəfindən tanınır. Bu mövqə BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrində de təsbit olunub. Azərbaycan Respublikasının işgal olunmuş ərazilərində 2020-ci ilin 31 mart və 14 aprel tarixlərində qeyri-qanuni olaraq təşkil edilmiş qondarma "prezident seçkiləri" beynəlxalq ictimaiyyet, o cümlədən Rusiya daxil olmaqla ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəleri, Qoşulmama Hərəkatı, ATƏT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa İttifaqı, Türk Şurası və digər beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən tanınmayıb, rədd edilib və onun "nəticələri" heç bir hüquqi qüvvəyə malik deyil.

Prezidentin köməkçisi deyib: "RIA Novosti"ye bildirmək istərdik ki, mətndə istifadə olunan "Dağlıq Qarabağ Respublikası" və ya "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nın "mərkəzi seçki komissiyası", "prezidenti" kimi ifadələr yanlışdır, işgal və qanlı etnik temizləmə nəticəsində yaradılmış qanunsuz rejimi təşviq etmək cəhdlerindən başqa bir şey deyildir. Bu xəbərdə işgal altında olan tarixi Azərbaycan şəhəri Şuşanın adı təhrif olunaraq "Şuşi" kimi verilib. Şuşa şəhəri 1992-ci ilde işgal edilib.

"Birinci hal deyil ki, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəsi kimi Rusiya-nın rəsmi mövqeyinə zidd olaraq dövlət informasiya agentliyi olan "RIA Novosti" tərəfindən belə qərəzli redaksiya siyaseti yürüdüllür. Bu qəbildən olan qərəzli xəbərlərin yayılması Azərbaycan və Rusiya arasında olan strateji tərəfdaşlıq və dostluq əlaqələrinin ruhuna ziddir, Azərbaycan xalqının, xüsusi olaraq köçkünlərin həssas hissələri toxunur.

Dezinformasiya və saxta xəbərlərin geniş yayıldığı müasir dövrdə "RIA Novosti"ni xəbərdə düzəliş etməyə çağırır. Eyni zamanda, ümidi var olmaq istərdik ki, Ermənistən-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqışası ilə əlaqədar gələcək xəbərlərin verilməsində "RIA Novosti" siyasi-hüquqi və terminoloji baxımdan düzgünlüyü, obyektiv faktları və qərəzsizliyi əsas tutacaq.

Şuşada Paşinyan üçün son zəngi kim çalacaq?

MƏTLƏB
Metlebsalahov@mail.ru

Buyur, mayın 21-də ermənilər Şuşada "andıçmə" mərasimi keçirdilər. Nikol Paşinyan jurnalist arvadını da götürüb gəlmüşdi kef damğa. Çaldılar, oynadılar, yedilər-icdilər və... and içdilər. Bilirsən nə andı? - bir daha Qarabağı azərbaycanlılara qaytarılmamaq andı. Bu açıq meydan oxumaq demək idi. Bu, həm də bizi qəflət yuxusan oyandırmaq üçün əsl SON ZƏNG idi!.

Həm də bir xalq olaraq bizim üçün əsl dəhşətli gün idi. İctimai rəy əlçinə dönmüşdü, hamımız onların qarasına ən "bərk gedən" söyüslərdən guppuldatdıq və sairə və sərə. Paşinyanın xalası, bibisi, nəsl-i-kökü barədə içimizdəki qəzəbi ifadə edən kəlmələr havada uçuşdu. Nəticə? - nəticə heç nə. O geldi Şuşada diğərlərin andıçması də keçirdi, ermənilər əminlik yaratdı, hələ bir Şuşa barədə dəhşətli fikirlərini də açıqladı. Bizim söyüslərimiz də hər gün havada, oksigen qatında "mənzil salır", Vəssalam.

Biz hələ ki, ancaq söyüş guppuldada bilirik, ardı gelmir. Ona görə ki, cəmiyyət bütünlükə torpaq qaysağına hələ də laqeyddir. Fərd olaraq yüzlərlə, minlərlə azərbaycanlı dünən erməni faşistlərinin Şuşada tədbir keçirməsi nə qəzəbləndi, sosial şəbəkələrdə heç olmasa klaviatura üzərindən də olsa etiraz səsini qaldırdı. Farsların sözü olmasın, bu xub. Amma o dünən oldu və cəmiyyətin Qarabağ düşən bu hissəsinin də səsi dünəndə qaldı. Bu gün yene TV-lər öz işindədir. Mayın 21-dəki milli hüzn gününe bərabər olan o hadisə getdi işinin dalınca. Yenə "tik-tok" səhifəsində "bərk gedən", savadsız, milli düşüncədən milyon dəfə uzaq olan ləçər məğənnilər bu orucluq ayında bələ, yeyib-içmək meclisindən keflı hallarını "tik-tok" səhifəsində nümayiş etdirirlər, həyəsiz və ləçər efir "xənimləri", qulağışırğalı "kişilər" aparıcılar yenə öz işindədir. Hə, bax ele bu ictimai mövqeyimizi və genetik olaraq milli qüsurlarımızı bildiyi üçündür ki, meymuna benzəyən N.Paşinyan arvadını da qoltuğuna vurub rahatca Şuşada Yerevan konakından vurur, cıdır düzündə ləzzətli kababın dadına baxıb yallı gedir. Yalanmı deyirəm a kişilər?.

10-12 yaşlı məktəbli qızların başına qara yaylıqlar bağlayıb ağı söyletməklə, yeniyetmə oğlanlara mərsiye xarakterli şeirlər əzberlətməklə biz ancaq və ancaq özümüzə, milli qırurumuza, vətənpərvərlik hissələrimizə balta endiririk, vəssalam!. Axi yeniyetmə uşaqlara qorxaqlıq və təslimciliyin ruhu aşılıqla, onlara vətəni geri qaytarmaq əvəzinə ağı söyletmək, nisgil, ağlaşma dolu şeirlər əzberlətmək ŞUŞANI, QARABAĞI, XANKƏNDİNİ, LAÇINI bize geri qaytarırı!

Şuşanın işgali günü TV efirlərində deyilən ağıllar, Qarabağlı xanəndələrin nisgilli ifaları gənciyimizdə vətənpərvərliyi, torpaq həsrətini deyil, ancaq və ancaq təslimciliyi, əzberciliyi və ən dəhşətli döyüş meydanına atılıb öz torpağını qanı ilə geri qaytarmaq əvəzinə, bir ömrə ağı deyib şeir əzberləməyi aşışdır.

Neçə illərdir ki, məktəblərimizdə həqiqi vətənpərvərlik, torpaq sevgisi əvəzine şablon şeirlər, her faciəli tariximizin ənim ildönümündə işə, divar qəzetinə vurulan yazılar, məktəb səhnəsində göz yaşlarından düzəldilən səhnəciklər "göz doldurur". Ancaq və ancaq ŞABLON, vəssalam! Həqiqi vətənpərvərlik, düşmənə ölümçül zərbe vurmaq, vətəni necə azad etmək barədə düşünmək gənc nəslin şüuruna gülə kimi daxil olmalıdır. Yalnız həqiqi vətənpərvərliklə qidalanan gənclik bize əsrlər boyu itirdiklərimizi geri qaytara bilər. İndi iş ordumuza düşüb. Paşinyan üçün Şuşada son zəngi hamılıqla ələmələyiq, başqa yol yoxdur. Ağlaşma qurmaq hələ heç kimə TORPAQ QAYTARMAYIB cənablar!.

"Hərbi təzyiqlərlə vəziyəti dəyişmək lazımdır"

“Ermənistən qondarma rejimin "andıçmə" mərasimi ni Xankəndində də keçirə bilərdilər. Şuşanın Azərbaycan üçün medəni-mənəvi anlam kəsb etdiyi üçün onlar bunu qəsdən ediblər". Bu fikirləri SIA-ya açıqlamasında politoloq Məhəmməd Əsədullazadə deyib. Qondarma seçkide "qalib" gelən Araik Artyunyan formal bir figur olduğunu deyən politoloq səyləyib ki, o, Rusiyaya bağlı şəxsdir: "Qarabağdakı separatçı qurum əsasən Rusyanın "102-ci hərbi" bazası tərəfindən idarə olunur".

M. Əsədullazadənin fikrincə, Ermənistən işgal olunmuş ərazilərində reallaşdırıldı herbi infrastruktur layihələr, həmçinin müdafiə xəttini gücləndirməsi, yeni silahların buraya yerləşdirməsi, açıq şəkilde danışqlarda hər hansı bir güzəştə getməyəcəklərini göstərir: "Bir məsələni bilməliyik ki, Ermənistən və onun himayədarı açıq şəkilde danışqlarda manipulyasiya edir. Artıq 30 ildir ki, eyni senari davam edir. Görünən odur ki, Ermənistən bundan sonra da siyasetini davam etdirəcək".

O qeyd edib ki, Azərbaycan ordusunun hərbi telimləri və nümayiş etdir-

diyi müasir silahlar Qarabağa yönəlmişlidir: "Azərbaycan dövləti tərəfindən ordunun maddi-texniki bazası kifayət qədər gücləndirilib. Orduya ayrılan vəsait demək olar ki, silahlı qüvvələrin dünya reytinq sırasına yüksəlib. Ordu muzun güclənməsi, heç de Rusiyadan alındığımız silahlar hesabına olmayıb.

Nailə Məhərrəmova

Camal Qaşıqçının ailəsindən təccübəli qərar: Qatilləri bağışlayırıq

Səudiyyə Ərəbistanının İstanbulda Baş konsulluğu vəhşicəsinə qətlə yetirilən "Vaşinqton Post" qəzetinin müxbiri Camal Qaşıqçının ailəsi təccübəli qərar verib. SIA-nın məlumatına görə, jurnalistin oğlu Salah Qaşıqçı ailəsi adından yazdığı twitdə atasının qatillərini bağış-

ladiqlarını bildirib.

O qeyd edib ki, Allahın rızasını qazanmaq üçün bu qərarı qəbul ediblər: "Bir pisliyin qarşılığı ona bərabər saväşdir. Amma kim bağışlarsa, düzəltmə yolunu tutarsa, onun mükafatını Allah verer. Şübə yoxdur ki, o, haqsızlıq edənləri sevməz".

Naxçıvanın Bakıdakı daimi nümayəndəliyi Respublika Gününe həsr olunmuş videoağlantı keçirib

Mayın 22-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Bakı şəhərindəki daimi nümayəndəliyinin kollektivi 28 May - Respublika Gününe həsr olunmuş tədbir keçirib. Nümayəndəlikdən SIA-ya bildiriblər ki, tədbirdə çıxış edən daimi nümayəndəliyin rəhbəri Bəxtiyar Əsgərov milli dövlətçilik tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış, Şərqdə, türk dünyasında və İslam aləmində ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranma tarixindən, keçdiyi sərəfli yoldan danışıb.

Qeyd edib ki, bu il Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması 102 il tamam olur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 23 ay fəaliyyət göstərəsə də, qəhrəman xalqımızın öz müqəddərətini teyin etməyə həmişə qadir olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirmişdir. Bu qısa dövr Azərbaycan xalqının tarixi dövlətçilik ənənələrinin bərpasına və milli mənlik şüurunun güclənməsinə böyük təsir göstərmişdir. Müsəlman Şərqində ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ölkəmizin çoxəsərlik sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni inkişafının, xalqımızın milli oyanışı və dirçəlişi proseslərinin məntiqi nəticəsi kimi meydana çıxmışdır. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycanın istiqlaliyyətinin elan edilməsində, Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasında müstəsna xidmətləri olmuş görkəmli dövlət xadimlərinin, vətənpərvər ziyallılarının, peşəkar hərbçilərin, bir sözə, torpağı vətən etmiş babalarımızın adları xalqımızın yaddaşına əbədi həkk olunmuşdur. Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin xüsusi bir səhifəsidir.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev dəfələrlə qeyd edib ki, müsəlman Şərqində ilk demokratik Cümhuriyyətin məhz Azərbaycanda yaranması xalqımızın o dövr - XIX əsrin sonu-XX əsrin əvvəllərində milli müstəqillik, azadlıq duyuları ilə yaşamasını ilə bağlıdır. Nümayəndəliyin rəhbəri bildirib: "Həmin illerde qabaqcıl şəxsiyyətlər, mütefəkkirər, ziyallılar xalqımızda milli azadlıq, milli müstəqillik duyularını gücləndirmiş, milli dirçəliş, milli oyanış əhval-ruhiyyəsi yaymış və bunların hamısı məntiqi olaraq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasına gətirib çıxmışdır".

Bəxtiyar Əsgərov diqqətə çatdırıb ki, dövlətçiliyimizi, milli məraqlarımızı hər şeyden üstün tutan böyük dövlət xadimi, xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyev hər zaman Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ölkəmizin müstəqillik tarixində mühüm yere malik olduğunu xüsusi vurğulayırdı. Ulu öndər Heydər Əliyev müsər Azərbaycan dövlətinin məhz 1918-ci ildə yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olduğunu dəfələrlə

bəyan edib. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçüncü bayraqının ilk dəfə Naxçıvan Muxtar Respublikasında qaldırılması da mehz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bundan başqa, təqvimimizdə Ordu, Respublika günləri və bu kimi digər tarixlərin məhz Cümhuriyyət dövründə ayrıca hüquq qazanması, müəyyənləşdirilməsi də xüsusi qeyd edilməlidir. Bunlar özlüyüdə milli yaddaşın bərpası, milli özünüdürkin təsviqi olmaqla yanaşı, həm də Cümhuriyyət dəyərlərinə, onun qurucularına olan dəyərin, hörmət və ehtiramın nümunəsidir. Büttün bunların fonunda iki başlıca nüans özünü göstərir: birincisi, hər kəs aydın dərk edir ki, Azərbaycan xalqı dövlət qurmağı, ona sahiblənməyi və onu müstəqil şəkildə, məhərətlə idarə etməyi bacarır. İkincisi, istər həyata keçirilən müstəqil siyaset, istərsə də dövlətçilik ənənələrinin yaşadılması Azərbaycan cəmiyyətində vətəndaşların bele özlərini milli dövlətə birlikdə hiss etmələrini şərtləndirir. Prezident İlham Əliyev qeyd olunan Sərəncamında bütün bu məsələlər öz əksini təpib.

Sərəncamda deyilir: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qısa müddə ərzində həyata keçirdiyi ciddi tədbirlər sayesinde bütün dövlətçilik atributları - öz parlamenti, ordusu və pul vahidi olan müstəqil, suveren bir dövlətə çevrildi. O, bütün dövlətçilik göstəricilərinə və prinsiplerine görə Şərqdə ilk demokratik respublika idi".

"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin doğma vətənimizin, ölkəmizin dövlətçilik tarixindəki roludaim xatırlanır, müstəqillik fədailərinin, Cümhuriyyət rəhbərlərinin xatırısi əziz tutulur. Ulu öndər Heydər Əliyev və Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilen qərarlar, imzalanmış sərəncamlar bunu aşkar şəkildə həm ifadə edir, həm də qurucusu Heydər Əliyev olan müsər müstəqil Azərbaycanın öz tarixi keçmişinə nə qədər bağlı olduğunu göstərir. Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illiyinin keçirilməsi haqqında, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə abidə ucaldılması haqqında sərəncamları, eləcə də Prezident İlham Əliyevin Cümhuriyyətin 90 və 100 illik yubileylərinin, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 130 illiyinin keçirilməsi ha-

qında müvafiq sərəncamları bu qəbildən olan nümunələr sırasında xüsusi olaraq qeyd edilməlidir", - deyən daimi nümayəndəliyin rəhbəri qeyd edib ki, bu gün Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan müsər Azərbaycan beynəlxalq müstəvidə öz müstəqil siyaseti və zəngin dövlətçilik ənənələri ilə təmsil olunur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları və Prezident İlham Əliyevin nadir siyaseti nəticəsində hazırda beynəlxalq arenada özünə layiqli yer tutan Azərbaycan Respublikası hem Cümhuriyyət dəyərlərini yaşadır, həm də öz müstəqil siyaseti ilə fərqlənir. Büttün bunların fonunda iki başlıca nüans özünü göstərir: birincisi, hər kəs aydın dərk edir ki, Azərbaycan xalqı dövlət qurmağı, ona sahiblənməyi və onu müstəqil şəkildə, məhərətlə idarə etməyi bacarır. İkincisi, istər həyata keçirilən müstəqil siyaset, istərsə də dövlətçilik ənənələrinin yaşadılması Azərbaycan cəmiyyətində vətəndaşların bele özlərini milli dövlətə birlikdə hiss etmələrini şərtləndirir. Prezident İlham Əliyev qeyd olunan Sərəncamında bütün bu məsələlər öz əksini təpib.

Sərəncamda deyilir: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti təcavüzə məruz qaldığı üçün qarşıya qoyduğu məqsədlərə tam müvəffəq ola bilməden süquta uğrasa da, onun şüurlarda bərqrar etdiyi müstəqillik ideyası unudulmadı. Azərbaycan xalqı öten dövr ərzində milli dövlətçilik atributlarının bir çoxunu qoruyub saxlaya bildi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin respublikada uğurla gerçəkləşdiriyi siyaset xalqımızın tarixi-mədəni yaddaşını özünə qaytararaq milli mənlik şüurunu inkişaf etdirdi, azərbaycançılıq məfkurəsi işığında müstəqillik arzularının güclənməsi və yaxın gələcəkdə yenidən həqiqətə çevrilmesinə zəmin yaratdı".

Bəxtiyar Əsgərov Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlətçilik tariximizdəki yeri və rolundan bəhs edərkən təəssüf hissi ilə vurgulayıb ki, 1920-ci ilin aprelində yaranmış tarixi şərait xalqımıza istiqal mübarizəsini sonadək davam etdirməye imkan vermedi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süqut etse də, müstəqillik ideyaları xalqımızın yaddaşından heç vaxt silinmədi. 1970-1980-ci illərdə ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi

dövlət müstəqilliyini bərpa etdiyindən sonra ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Cümhuriyyət ənənələrinə sadıq qalaraq, müstəqil Azərbaycan dövlətini yaratdı. Bu quruculuq mərhələsi də asan başa gəlmədi və çox ciddi sınaqlardan keçdi. Lakin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətindən fərqli olaraq Heydər Əliyevin memarı və qurucusu olduğu müsər müstəqil Azərbaycan Respublikası mürəkkəb vəziyyətə, xarici təhdid və təzyiqlərə sına gərək, öz müstəqilliyini qorumağı bacardı, dövlətçiliyin möhkəmləndirməsi üçün qətiyyətli tədbirlər gö-

ruldü, ölkədə davamlı ictimai-siyasi sabitlik bərpa edildi və torpaqları üzərində tam suverenliyin bərpa edilməsi üçün mübarizə aparmadadır. Hazırda ölkəmizdə əsası ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesi Prezident İlham Əliyev tərəfindən inamlı və uğurla davam etdirilir. Respublikamızda siyasi, iqtisadi və sosial İslahatlar dönmədən həyata keçirilir, ölkə iqtisadiyyatı sürətli inkişaf etdirilir, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi üçün ardıcıl addımlar atılır, vətəndaş məmənnunluğu təmin edilir. Büttün bunlar Azərbaycanın getdikcə daha da qüdrətli dövlətə çevrilmesinə və beləliklə, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin arzusunda olduğu müstəqilliyimizin, azadlığımızın daimi, əbədi olmasına xidmət edir. Bu gün müstəqil Azərbaycan Respublikası Cümhuriyyətin siyasi varisi kimi dünya birliyində öz layiqli yerini tutub. Biz hamımız azərbaycanlı olmağımızla, milli, müstəqil dövlətimizdə yaşamağımızla qurur duyuruq! Tədbir çıxışları davam etdirilib.

Adını doğruldan sənətkar - İFTİXAR-60

“İnsan həyata öz taleyi iləqədəm qoyur. Yaradıcılıq taleyini isə Yaradan insana hələ ana bətnində olarkən bəxş edir, ona öz nurlundan pay verir. İnsan bu nurla ömrünün sonuna qədər yaşayır və yaratıqlarını xalqına, mülətinə və ümumən dünyaya bəxş edir. Hər bir insana Yaradan nə qədər güc bəxş edirsə, insan özünü o qədər da, həmin güclə ifadə edir” - deyən, müasir teatr və mədəniyyət tariximizdə böyük iz qoymuş şəxsiyyətlər sırasında özüna yer tutan İftixar öz adı və əməli ilə mötəbər zirvədə qərarlaşır. Milli teatr prosesimizdə öz sənət yolu, fərqli yaradıcılıq üslubu, demokratik düşüncə və məfkura konsepti, mənəvi və intellektual dünyası ilə seçilən İftixar Fərhad oğlu Piriyev uzun illərdir ki, “Teatr mənim həyatımdır” konsepsiyası ilə Azərbaycan mədəniyyətinə, teatr sənətinə xidmət edir.

Qaraçöpən başlanan sənət yolu. Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi, Prezident mükafatçısı, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru İftixar Fərhad oğlu Piriyev 1960-ci ilde Gürcüstan Respublikası Qaraçöp mahalının Düzəyərə kəndində riyaziyyatçı ailəsində dünyaya göz açmışdır. Ona İftixar adını emisi Isa müəllim verib. İpə-sapa yatmaqlı ilə Düzəyərə kənd orta məktəbinin auditoriyasına siğmayan və bir dən, gözlənilməz şəkildə bedli yaradıcılığı ilə ortaya çıxan İftixar, divar qəzətlində, məktəb yarandığı tarixdən ilk dəfə olaraq “Əsl pioner” adlı hekayesi ilə müəllimlərinin diqqətini cəlb edir, heyrətə salır. Uzun illər məktəbin divarlarından düşməyen natürmortları ile təsviri sənət nümunələri yaradır. Uşaqlıqdan rəssamlığa olan meyli, illər sonra teatrda bədii tərtibat işlərinin hazırlıq prosesində ona çox böyük köməklik göstərir. İftixarın, intellektual bacarıqları, mənqiqi və abstrak təfəkkürü, xarakterdə israrla məqsədə çatmaq, aktivlik, uğura inanmaq kimi keyfiyyətləri, dözüm və düşünəcəni formalasdırı şahmata meyli və rayon çempionu olması onun qətiyyətli, cəsarətli şəxsiyyət və sənətkar kimi formalasmasında əhəmiyyətli rol oynayıb.

Məktəbdə gürçü-azərbaycan dostluğununa həsr olunmuş konser programında sinif yoldaşları ilə rəqs edən İftixar, “Qaravelli” tamaşasında oynayan sagirdin tədbirə gəlmədiyi üçün eksprəmt olaraq oynamalı olur. Eksprəmt tamaşa oynamaq qisməti onun taleyində, Akademik Milli Dram Teatrında çalıştığı illərdə İftixarı təqib edir. Sonralar kəndin bacarıqları klubunda Üzeyir Hacıbəylinin “Məşədi İbad” komediyasında Məşədi İbad, Süleyman Ələsgərovun “Ulduz” operettasında Məhəmməd rollarını oynayır. Bu hadisə onu teatr sənətinə bağlayır və o, məktəbi bitirib, Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun Dram-kino aktyorluğu fakültəsinə qəbul olunur. Ali məktəbdə İftixar görkəmlə teatr xadimləri Rza Təhmasib, İsmayıllı Dağıstanlı, Əlabbas Qədirov kimi ustadlardan sənət dərsləri alır.

Tələbəlik dövründə “Sovet Gürcüstani” qəzətində miniatürleri çap olunan İftixar sonralar həmin qəzətin Azərbaycan üzrə ştatdan kənar müxbir kimi de fealiyyət göstərir.

Diplom işində oynadığı rolu Akademik Milli Dram Teatrının direktoru Əli İsləmovun diqqətini cəlb edir və həmin rol İftixarın taleyi ni Akademik Milli Dram Teatrına bağlayır.

Tələbəlik illərinin İftixarını, tələbə yoldaşı Əməkdar artist Azad Şükürov belə xatırlayır: “İftixar ipə-sapa yatmayıan tələbə yoldaşımız idi. Bir de xəbər tutduq ki, o, şeir yazır. Onun şeirləri ilə maraqlanıq. Gördük ki, yox, bizim bə nadincə tələbə yoldaşımız, kifayət qədər təcrübəli, ağıllı qələm sahibidir”.

1981-ci ildən təyinatla Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında aktyorluq fealiyyətinə başlayan İftixar bu teatrda müxtəlif səpəkli obrazlar yaratdı. Uzun zaman Azərbaycan Dövlət Televiziyanın Qızıl fondunda qorunan “Ozan” folklor toplusunun aparıcısı, Az.TV-nin çəkdiyi ədəbi-bədii proqramları iştirakçısı, bədii qiraətçisi, bir sıra radiotamşalarda maraqlı roller ifaçısı oldu. Çoxistiqəməti, əsrarəngiz yaradıcılıq palitrasına malik

dəyerli sənətkarımız teatr səhnəsində əldə etdiyi uğurlarla yanaşı televiziyyada da maraqlı rolları ilə sevilmişdir.

Oynadığı ilk əsərin (N.Xəzri “Mirzə Şəfi Vazeh” - Əkbər) quruluşçu rejissor, Xalq artisti Ağaklışı Kazimovun söylədikləri: “Etiraf edirəm ki, əvvəller İftixar teatra gələndə ipə-sapa yatan oğlan deyildi, onun öz aləmi vardi, öz sözləri vardi, öz hərəkətləri vardi, danışan da özü istədiyi kimi danışındı, istədiyi kimi hərəkət edirdi və açığı bu, mənim heç xoşuma gelmirdi. Sən demə İftixarda Allah tərefindən xüsusi bir şəxsiyyət əsası qoyulubmuş”.

İftixarın şeirlərində tale, zaman, ömür-gün haqda poetik düşüncələri toplanmışdır. O, özüne şair deməsə də, “Şeir içimden gələn səsdir” - deyir. Görkəmlə Xalq şairi Nəriman Həsənzadə: “Poeziyada qəribə bir əlçatmaz uşaqlıq axtarın istədişdən şair İftixarin sərt, ağıllı, dərdli, ezbəl olduğu qədər də yaşamağa çağırın yazılarında, nəğmələrində cöxlərinin görə bilmədiyi rənglərin toxuduğu qeyri-adi bir işq var. Bu işq göz qamaşdırın cılçıraqlı bir toy mağarını işqlandırdığı gur işq yox, yaylıq hənərlı xərif piçili qədər sırlı-sehrii olan Ay işığı” - deyə, xarakterizə edir İftixarın yaradıcılığını. Xalq şairi Zəlimxan Yaqub isə onu həmişə “Elimizin iftixarı - İftixar!” - deyə, çağırırırdı.

Iftixarın bir çox şeirlərində müxtəlif bəstekarlar tərəfindən mahnilar bəstələnmişdir. İftixar özü də, özünün “Naxçıvan” şerinə mahni bəstələyib, bu mahnını Xalq artisti Samir Cəfərov ifa edir. Şeirləri əsasında yazılmış ssenariy uyğun olaraq Azərbaycan Dövlət Televiziyyası “Mənim ömür nəgmələrim” adlı film-tamaşa çekmişdir.

Iftixar teatr səhnəsində, televiziya tamaşalarında, bədii filmlərdə bir-birindən maraqlı və fərqli obrazlar silsiləsi yaratsa da, sonrakı illərdə şair, publisist, dramaturq, rejissor, teatr təşkilatçısı kimi ömrünün hər anı ilə milli teatr tariximizdə, eyni zamanda çağdaş dramaturgiyada sənətkar imzasını qoymağı bacardı. Teatr sahəsində əldə etdiyi zəngin təcrübələrin nəticəsi kimi 1991-1993-cü illərdə özünün yaradıldığı Azərbaycan Milli “Dastan” Teatrının təsisçisi və rəhbəri oldu.

1999-2000-ci illərdə Müstəqil Azərbaycanın qurucusu, ümummilli lider Heydər Əliyevin Tiflis Azərbaycan Teatrının bərpasına kömək məqsədi ilə verdiyi xüsusi tapşırıq əsasən Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən, hal-hazırda Heydər Əliyevin adını daşıyan və uğurla fealiyyət göstərən Tiflis Azərbaycan Dövlət Peşkar Dram Teatrının bərpə prosesinə rehbərlik etmək üçün iki il müddətində Tiflis şəhərinə ezam olunaraq teatrın bərpasında müstəsna xidmet göstərmüşdür. Təkcə, Gürcüstan Mədəniyyət Nazirliyinin qarşıya çıxardığı kadr yoxluğu məsələsi ilə Tiflis Teatrının bərpə prosesinin mümkünüsüzlüyüne işarə edilən mövqelərinə qarşı İftixarın Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinə verdiyi təklifi və Gürcüstanın müxtəlif bölgələrində özünün seçib tehsil almaları üçün Bakıya getirdiyi on nefərlük qrupun bərpə prosesində yer tutan əhəmiyyətini qeyd etmək yetərlidir.

Tiflis Teatrının bərpasında peşkarlıqla apardığı iş prosesinin uğurlu nəticəsinə görə

2000-ci ilde C.Cabbarlı adına İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrına direktor vəzifəsinə təyin olunur, hal-hazırda həmin teatrın akt-yoru və rəhbəridir. Həmin vaxtdan bu günə qədər İrəvan Teatrında yaranan dönüş, dənəmik irəliləyiş, əldə olunan uğurlar teatrın yeni inkişaf mərhələsine yüksəlməsi və nüfuz dairəsinin genişlənməsi İftixarın həyatında əhəmiyyətli bir faktora çevrildi. İrəvan Teatrının İrəvan şəhərindən düzənmiş, bax onda bu səmimiyyətin o biri qütbündə principallıq, ötkəmlik, bir qədər də sərtlik durur. ...bu sərtlik İftixarın sənətdə güzəstə getməmək principallığını formalasdır. ...İftixar səhnəni həssaslıqla duyar. Aktyorluq üçün kifayət qədər bacarıq və istədiyi var. Dramaturgianın estetik principələrini zövqle mənimseməyib. Teatr kimi mürəkkəbək sənət ocağının idarəetmə mürəkkəbliklərinin reallaşdırılmasına səriştəlidir. ...Səmimiyyət İftixarın poemalarına, şeirlərinə, geniş mənəda poeziya yaradıcılığına qəribə məhəmməlik ovqatı aşılayı...İftixar Piriyev bütün hallarda öz ifasına peşəkarlıqla, səhnəyə ehtiram və məhəbbətlə yanaşır. ...İrəvan teatrında “Xilaskar” (Aqşın Babayev), “Burdan min atlı keçdi” (Hidayət), “Qurtuluş dastanı” (İftixar) tamaşalarında ulu öndərin obrazını məhərətlə canlandırır.

yubileyi zamanı həmin teatrın dirçəldilməsində və inkişafında müstəsna xidmətlərinə görə əlkə prezidenti cənab İlham Əliyevin imzası ilə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar Mədəniyyət İşçisi Fəxri adına layiq görülmüşdür.

Görkəmlə teatrşunas alım, professor İlham Rəhimli uzun ilərdən bəri tanıldığı, sənətinə və şəxsiyyətinə yüksək dəyerləndirdiyi İftixar xarakterizə edərən yazır: “İftixarın səhəbədən onun səmimiyyət işığına düşmək mümkün deyil. Sərbəst olursan, istənilən mövzuda danişa bilirsən. Həm dinləmeyi, həm də həmsöhbət, həmdərd, həmfikir olmayı bacarır. ...onun sənət eşqinin alovuna kölgə salmaq mümkün deyil. ...İftixarın ötkəmliyi adama ona görə xoş gelir ki, bu qətiyyətdə emosional coşqunu və həmsöhbətinə səmimi ehtiram var. ...Elə ki, səhəbət teatrın, onun problemlərindən, aktyor yaradıcılığından, rejissor işindən dənşür, bax onda bu səmimiyyətin o biri qütbündə principallıq, ötkəmlik, bir qədər də sərtlik durur. ...bu sərtlik İftixarın sənətdə güzəstə getməmək principallığını formalasdır. ...İftixar səhnəni həssaslıqla duyar. Aktyorluq üçün kifayət qədər bacarıq və istədiyi var. Dramaturgianın estetik principələrini zövqle mənimseməyib. Teatr kimi mürəkkəbək sənət ocağının idarəetmə mürəkkəbliklərinin reallaşdırılmasına səriştəlidir. ...Səmimiyyət İftixarın poemalarına, şeirlərinə, geniş mənəda poeziya yaradıcılığına qəribə məhəmməlik ovqatı aşılayı...İftixar Piriyev bütün hallarda öz ifasına peşəkarlıqla, səhnəyə ehtiram və məhəbbətlə yanaşır. ...İrəvan teatrında “Xilaskar” (Aqşın Babayev), “Burdan min atlı keçdi” (Hidayət), “Qurtuluş dastanı” (İftixar) tamaşalarında ulu öndərin obrazının yaranmasına geniş meydən verdi. “Heydər Əliyev obrazı İftixarın qəlbində yaşayır, içinde böyük. Bu səbəbdən də dərhal anlaysan ki, Heydər Əliyev obrazı İftixarın Heydər Əliyevə böyük məhəbbətdən yaranır” (Ramiz Göyüşov).

Həqiqətən de İftixar çox genç yaşlarından Heydər Əliyev şəxsiyyətinin vurğunu olub. Heç vaxt heç bir siyasi partiyinin üzvü olmuş İftixar Piriyev Heydər Əliyevin qurucusu olduğu Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlüyüne daxil olarkən bu addımını Ulu Öndərin şəxsiyyətinə vurğunu, sonsuz sevgisi, Azərbaycanlı ideologiyasına və milli əqidiə şururuna sadıqlı səbəbi ilə atıb. “Uzun illər Heydər Əliyevi diqqətə müşayiət edən bir müasiri kimi, tamaşa baxıb təccüb və heyretimi gizlədə bilmedi. Tanınmış aktyor, əməkdar mədəniyyət işçisi İftixar Piriyev Heydər Əliyev obrazını məhz həyatda olduğu kimini, inandırıcı şəkildə yaradır. Hər aktyor Heydər Əliyev obrazını onun kimi möhtəşəm canlandırma bilmez..” (Xeyrəddin Qoca).

Müxtəlif səhnələrdə anslaqla keçən “Xilaskar” tamaşası həm Azərbaycanda, həm də

Gürcüstan, Dağıstan respublikalarında, Türkiye Cumhuriyetinde büyük tamaşaçı sevgisi ile karşılandı. Gürcüstan qastrolu zamanı əsəri izleyən sahib prezent, dünya məqyaslı siyasetçi Eduard Şevardnadze "Xilaskar" tamaşasını böyük reğbətlə qarşıladı.

Heydər Əliyevin ölüm yıldan, dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyətdən bəhs edən Ulu Öndərin 90 illik yubileyi mənasibətə onun əziz xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq hazırlanmış İftixarın müəllifi olduğu "Qurtuluş dəstəni" tamaşası öz bədii estetik təcəssümü və yüksək emosional güc ilə tamaşaçı yaddaşına həkk olundu və İftixarın ifasında Heydər Əliyev obrazının böyük məsuliyətə yanaşıdı. "İftixar müəllim mənəviyyatı çox zəngin, qələmi iti, düşüncəsi parlaq olan yadıcı insandır" (Vüsal İsləməyilov). "Qurtuluş dəstəni" epik-tarixi drami 2015-ci ilde C.Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrında da uğurla tamaşaçı qoyuldu. "Tarix ədəbi əsərlərdə daha yaxşı yaşayır. Sənədlər arxivlərdə, bədii əsərlər isə oxucuların və tamaşaçılardan gözü önündə olur. Bu əsər və tamaşa bədii cəhətdən çox mükəmməldir..." (Vasif Talibov).

Hidayətin "Burdan min atlı kecdi" dramında isə dəyəri aktyorumuza Ulu Öndərimizin bədii obrazının yadıcısı kimi onun hissələrinin, duyğularının, yüksək insani keyfiyyətlərinin, həm övladlıq, həm valideyinlik missiyasının, həm sərkərdəlik qüdrətinin yaşantalarını ifa etmək, xalqı, milleti yolunda yorulmadan, əzmə apardığı fəaliyyətdən gərgin situasiyalara qarşı mübarizəsinə məhz səhnədə təcəssüm etdikmək sərfi nəsib oldu.

Gəncliyindən ədəbiyyatla məşğul olan yadıcı insan və ömrünü teatr sahəsinə həsr edən sənet fədaisi İftixarın ilk səhnə əsəri, "Dan yeri söküləndə" pyesi layihə olaraq hazırlanı və Bakı teatr şəbəkəsinin aktyorlarının ifasında sahnehəşdirildi. Bu o dövr üçün yenilik idi və İftixar bu yeniliyi ilə teatr prodüsserliyinin təməlini qoyma. Ard-arda bir neçə beynəlxalq layihənin müəllifi, rejissoru oldu və Bakı teatrlarının aktyorları ilə yanaşı Gürcüstan və Dağıstan teatrlarından dəvət olunmuş aktyorları da bu işlərə cəlb etdi. Daha sonra "Məngənə və ya Kor Aşığın işığı", "Eşqin tikan dairəsi", "Qarışqalar yuvasını dəyişmir", "Ari yuvası", "Nurlu ömrün anları", "Azərbaycan bayrağı", "Qalx ayağa, Azərbaycan!", "Soyqırımı tarixinin dəstəni" mənzum, xronikal, tarixi dramını, Şuşanın işğalına həsr etdiyi "Qanlı qızıl toy", "Naxçıvanname", "Qurtuluşa gedən yol", "Kəlbəli xan Kəngərlə", "Haqq mənəm" pyeslərini yazdı.

2006-ci ilde teatr aləmində geniş rezonansı səbəb olmuş "Dan yeri söküləndə..." pyesi və tamaşası sübut etdi ki, "Azərbaycan dramaturgiyasına öz mövzusu, öz dilin istedadlı müəllif galib; gənc rejissor Gümrəh Ömer "böyük səhəneyə" ilk addımı atdı; Gənc Tamaşaçılar Teatrosuyla İrəvan Teatrosunun ortaq işi olan bu tamaşada Bakı teatrolarının aktyorları yadıcı vəhdət içinde mükəmməl bir ansambl təşkil etmiş oldular" (Vaqif İbrahimoglu). "Dan yeri söküləndə..." tamaşası müraciətənən ləyəqətli, kircləşməyə başlamış vicdanları temizliyə səsleyən və bu barədə dərin-dən düşünməyə vədar edən səhnə əsəridir" (İlham Rəhimli). "Əsərdə adı məxfi saxlanan, ancaq məşit, əxlaq ilə bize çox doğma olan o daq kendi simvoldur, o, Azərbaycanın simvoludur. Məhz bu dərdi çox yaxşı başa düşürəm və o tək mənim dərdim deyil, hamımızın, bütün Azərbaycan xalqının dərdidir" (Əlibala Hacızadə).

Bu dərdə hörmətli Məryəm Əlizadə tamaşa haqda yazdığı resenziyada xüsusi diqqətlə yanaşı: "...niyə pyesdəki və tamaşadakı Səlil Əfəndi sınaq meydənində tək qalıb? Bəs niyə bizim birləşmək həvəs və təcrübədən bizim sənəgəyir? Nə üçün, hansı səbəblərdən bizim insanlarımızda - qadın və kişilərimizdə, oğlan və qızlarımızda min illerə formalaşan və ən ağır sınaqlardan başlıca çıxmışa əsas verən el güclü-sel güclü inamı şərti, boğazdan yuxarı, içi boş deyime çevrilib. Aydin məsələdir ki, bu suallar yalnız pyesdə və tamaşada təsvir olunan "gürcüstanlı azərbaycanlı" icmasına aid deyil. İftixarın qaldırıldığı sözün əsl mənasında taleyklü məsələ hamımızdan ötrü aktualdır, hər halda AKTUAL OLMALIDIR!!!".

Gürcü-Azərbaycan mədəni əlaqələrinin inkişafı istiqamətində müxtəlif ilklərə imza-

atan İftixar Suxumi Dövlət Dram Teatrı ilə İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı arasında yaradıcılıq əlaqələrini daima inkişaf etdirir. Belə ki, "Qafqazda sülh tərəfdarıyıq!" layihəsi çərçivəsində özünün müəllifi olduğu "Körpü" əsərində gürçü aqsaaqlı rolunu oynamaq üçün vaxtı ilə Suxumi Teatrının rəhbəri olmuş Gürcüstanın Xalq artisti, Ukraynanın "Səref" ordeni və Gürcüstanın "Şota Rustaveli" mükafatçısı mərhum Dimitri Caianini Bakıya davet etmiş, aktyorun Azərbaycan səhnəsində Azərbaycan əsərində gürçü dilində bu obrazı yaratmasına meydən açmışdır.

İftixarın təşəbbüsü ilə Gürcüstan Mədəniyyət və Abidələrin Mühafizəsi Nazirliyinin və Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin birgə ikinci layihəsi olan Nodar Dumbadzenin "Dəfəro" əsəri 2015-ci ilde H.Əliyev adına Tbilisi Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının sənətkarları ilə birgə İrəvan Teatrının səhnəsində hazırlanı. Əsər həm Bakıda İrəvan Teatrının səhnəsində, həm də Tbilisidə N.Dumbadze adına Gənclər Teatrının səhnəsində "Qafqazda sülh tərəfdarıyıq!" devizi altında (layihə rəhbəri - İftixar Piriye) Tbilisidə sovet qoşunlarının Gürcüstanın müstəqilliyi uğrunda dinc aksiya zamanı törətdikləri 9 aprel 1989-cu il faciası və Azərbaycan xalqının milli azadlıq mübarizəsinə qarşı törədilən 20 Yanvar 1990-ci il faciası ilə əlaqədar oynanıldı.

2016-ci il "Multikulturalizm illi" hədə üc mütəlif mədəniyyətləri birləşdirən "O da aşiq ola...", X.Hüseynin "Min möhtəşəm günəş", Elçinin "Akvariuma xüsusi sıfari" tamaşalarının layihə rəhbərliyini həyata keçirdi. "O da aşiq ola..." və "Akvariuma xüsusi sıfari" tamaşalarının isə həm də bədii rəhbəridir. "Akvariuma xüsusi sıfari" absurd tamaşasının premyerasının müzakirəsi zamanı əsərin müəllifi görkəmli ziyanı, Xalq yazıçısı Elçin İftixara: "Sən əger rejissor olaraq bu dəst-xettini belə davam etdirsən, Azərbaycan səhnəsinə avangard teatrı sən getirmiş olacaqsan", fikrini söylədi.

İftixarın "Yaşadığım bu ömür", "Nə qəribə yuxuymuş" şərlər, "Sevgilim" poeması, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevə həsr olunmuş "Böyük Turanın Himni", dönyanın bir çox dillərinə tərcümə olunmuş "Müstəqil Vətənin Memarı" poemaları, Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyevin anadan olmasının 50 illiyi mənasibəti ilə yazdığı və tamaşaya hazırladığı "İşıqli, nurlu sabah" və Heydər Əliyev Fonduñun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın "Xocalıya ədalət!" Beynəlxalq təbliğat və təşviqat kampaniyası" çərçivəsində yazdığı və tamaşaya həzırladığı "Soyqırımı tarixinin dəstəni" mənzum pyesləri və ayrıca olaraq türk dilində "Bağımsız Vatanın Mimarı" poeması və "Qurtuluş dəstəni" tarixi pyesi kitab şəklində həm Bakıda, həm də Naxçıvanda çap olunub; 3 cilddə "Pyeslər" kitabı nəşr edilib; "İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı" elmi-tarixi publisistik monoqrafiyası çapa təqdim olunub.

"Müstəqil Vətənin Memarı" poemasının nəşr variantında kitaba "Ön söz" yanan Akademik Nizami Cəfərov "İftixarın qələminin (daha düzgün olar ki, deyək: ürəyin!) məhsulu olan "Müstəqil Vətənin Memarı" poemasının qəhrəmanı Heydər Əliyev fenomenini karakterize edərək yazır: "...bu ad bizim yalnız siyasi-ideoloji təfəkkürümüzə deyil, ədəbi-bədii düşüncəmizə de möhtəşəm, genişməqası bir obraz getirdi. Milli xilaskar, böyük fikirler və əməllər sahibi Heydər Əliyevin obrazı Azərbaycan ədəbiyyatını, xüsusilə poeziyasını mən əminəm ki, sadəcə zənginləşdirmək qalmayacaq, onun qarşısında yeniyüfüqlər, yeni ideya-estetik fealiyyət meydani açacaq, Azərbaycan şairinə bu vaxta qədər görünməmiş bir ruh, mənəvi enerji (ilham) verəcəkdir". İftixar bu poema-dəstəni yaradıqla özünün həm cəsarətini, həm də poetik istedadını ortaya qoymuş və siyasi mövzuda mükəmməl bir əsər yaratmışdır" (Ramiz Göyüşov).

"Müstəqil Vətənin Memarı" poeması əsasında öten il Ümummilli lider Heydər Əliyevin ilk dəfə hakimiyyətə gəlmişinin 50 illiyinə həsr olunmuş "Müstəqil Vətənin Memarı" sənədli filminin təqdimatı keçirildi. Film Heydər Əliyevin əsəri, xalqına böyük məhəbbəti olan ümummilli lider kimi təcəssüm olunur. İftixar bədii sözün qüdreti ilə çox qısa və lako-

nik şəkildə yalnız dahi, siyasi bir xadimin suretini yaratmayıb, həm də mehriban bir ailə başçısının insanperver simasını vere bilibdir. Belə ki, "Qafqazda sülh tərəfdarıyıq!" layihəsi çərçivəsində özünün müəllifi olduğu "Körpü" əsərində gürçü aqsaaqlı rolunu oynamaq üçün vaxtı ilə Suxumi Teatrının rəhbəri olmuş Gürcüstanın Xalq artisti, Ukraynanın "Səref" ordeni və Gürcüstanın "Şota Rustaveli" mükafatçısı mərhum Dimitri Caianini Bakıya davet etmiş, aktyorun Azərbaycan səhnəsində Azərbaycan əsərində gürçü dilində bu obrazı yaratmasına meydən açmışdır.

İftixarın rəhbərliyi altında İrəvan Teatrı dəfələrə Azərbaycandan kənarda təmsil olunmaq fürsəti əldə etmişdir. "İşıqli, nurlu sabah", "Nurlu ömrün anları", "Çənaqqalaya can verənlər", "Azərbaycan bayraqı", "Cümhuriyyətin ilk sədəsi", "Soyqırımı tarixinin dəstəni" və digər əsərlərin tamaşaları ilə həm respublikada, həm də xarici ölkələrdə böyük reğbətlə qarşılanan qastrol səfərləri həyata keçirilmişdir. İstər Türkiye Cümhuriyyətinin onlarla şəhərlərində, istər Rusiya Federasiyasının Dağıstan Respublikasında, istər Gürcüstan Respublikasındaki genişməqası səfərlərinə İftixar teatr rəhbəri olaraq təkcə sənət mümayişi etdirmir, eyni zamanda diplomatik missiya da həyata keçirir, Türkiye-Azərbaycan, Rusiya-Azərbaycan, Gürcüstan-Azərbaycan mədəni əlaqələrinin inkişafına xidmət edə biləcək bir miqyasda qədər səfərlərin məhiyyətini əməli işində ifadə etmişdir. Bu səfərlər, keçirilən görüşlər dövlətçiliyimizin təbliği, İrəvan və İrəvanlıq məfkurəsinin, milli mədəniyyətimizin, teatr sənətimizin təbliği istiqamətlərində çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən dövlət səviyyəli tədbirlər olaraq tərixe yazılır.

Böyük zəhmet, məsuliyyət, cəsarət, işgüzarlıq, peşəkarlıq, yüksək təşkilatlılıq qabiliyyəti tələb edən bələ mötəbər işlər sırasında 2007-ci ilde İrəvan Teatrının ilk dəfə olaraq Türkiyənin İzmir, Manisa və Niğde şəhərlərində həyata keçirdiyi səfəri xüsusi qeyd olunmalıdır. Niğde şəhərində "Qızıl Alma" parkının adı Niğde valisinin təşəbbüsü ilə Heydər Əliyevin adı ilə əvəz edilmiş mərasimi keçirildi. İrəvan Teatrının kollektivi də həmin mərasimdə iştirak etdi. Şəhərin rəsmiləri abidə üçün yerin seçilməsini teatrın rəhbəri İftixar Piriyevə həvalə edir. İftixar parkın ən gözəl güşəsini-qarşısında fəvvərələr, arxasında sıralanmış türk dövlətlərinin bayraqlarının dalgalanlığı, çiçəklərlə bəzədilmiş ən uca məkanı seçilir. Bu fikri bəyənən şəhər rəsmiləri özləri seqdikləri erazini deyisidirlər. İftixarın türk bayraqları ilə bağlı fikrini öyrəndən sonra isə Türkiye tərəfi də belə bir fikir irəli sürdü ki, Atatürkün abidəsi də Ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsi ilə yanaşı qoysulsun və iki qardaş dövlətin, bir millətin iki böyük oğlunun abidəsi bərabər ucalsın.

Ariq bir neçə ildir ki, İftixar Türkiye Cümhuriyyəti Anadolu Aydınlar ocağının rəhbəri nüfuzlu səxsiyyət Pr.dr. İbrahim Özəkəl İrəvan Teatrı arasında iş birliyi quraraq, Türkiye Cümhuriyyəti Aydınlar ocaqları ilə barebər "Azərbaycan-Türkəyi sənətə Nəhəng qardaşlıq və candaşlıq layihəsi" çərçivəsində Türk-Azərbaycan arasında mədəniyyət, idman və strateji mənasibətlərin möhkəmləndirilməsinə xidmət edən qastrol səfərlərinin, müstərək konfransların, tədbirlərin, görüşlərin keçirilməsində evəzsiz fealiyyət göstərir. Teatrın maraqlı səfərlərindən biri 2016-ci ilde Azərbaycan ordusunun apardığı Aprel döyüşləri ərefəsində Türkiye Cümhuriyyətinə dənən sonra isə Türkiye tərəfi də belə bir fikir irəli sürdü ki, Atatürkün abidəsi də Ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsi ilə yanaşı qoysulsun və bu seviyyədə qardaş dövlətin, bir millətin iki böyük oğlunun abidəsi bərabər ucalsın.

Ariq bir neçə ildir ki, İftixar Türkiye Cümhuriyyəti İttifaqının və Yayıclar Birliyinin üzvüdür. Beş uşaq atasıdır. İftixar necə adı atdır? - suallına ölümlərdən aldığım cavabları bir sözdə birləşdirmək olar: Qəhrəman!

İftixar Piriyev Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyətinin görkəmli nümayəndəsi, Əməkdar incəsənət xadimi, şair, dramaturq, publisist, ictimai-siyasi xadim Hidayətin dramaturgiya və teatr sahəsindəki fəaliyyətinə həsr edilmiş "Hidayət və teatr" monoqrafiyasını oxuculara təqdim etmişdir. İftixarın bu mövzuya müraciət etməsinin səbəbini men istedəd və şəxsiyyət uyarlığında görürem. Hidayət 17 il İrəvan Teatrında direktorluq edib. İftixar 19 il. Hidayət İrəvanda çökmüş bir teatrın simurq quşu kimi diymişdən qaldırı. İftixar da Bakıda çökmüş, yeri-yurdu olmayan bir teatri yeniden qaldırı və bu seviyyəyə gətirib çıxardı ("Qurban Bayramov"); "Mənim İftixar müəllimin xüsusi məhəbbətim var "Naxçıvanname" əsəri üçün. Həqiqətən də, çox gözəl əsərdir. Ümid edirik ki, onun həyatının davamını da görəcə mükəmməl bilir. O, İrəvan Teatrının tarixini yaxşı bilir. Əlbətə, İrəvan Teatrı özü bir mədəni anklavdır (Rüstəm Kamal)".

İftixar Piriyev Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının və Yayıclar Birliyinin üzvüdür. Beş uşaq atasıdır. İftixar necə adı atdır? - suallına ölümlərdən aldığım cavabları bir sözdə birləşdirmək olar: Qəhrəman!

Sayıdıcı oxucu! Bəli, bütün bunlar İftixarın yaşadığı ömür tarixidir. Tarix boyu sağlığında həqiqi sənətkarlara layiq olduğunu dəyərin, qiymətin, diqqətin, verilməməsini nə qədər ağırlı olduğu fakt qarşılığında, sade və iddiasız ömür sürməyi doğru hesab edən, vətəninə, dövlətinə, xalqına, millətinə xidməti özünün həyat mövqeyini, vətəndaşlıq borcu, amali kimi qəbul edən, vətən təessübünün milli və beynəlməli səviyyələrdə yüksək ifadəsinə çalışan, Allahına xəyanət etməyən, Allahını vicdanında yaşıdan, cənabi-haqqı her zaman uca tutan, böyük strateji əhəmiyyətə daşıyan, əbədi və əzəli torpaqlarından deportasiya edilsə belə, öz İrəvan, İrəvanlılığı üçün və ümumən milli mənənə mübarizə aparan, bu sənət ocağının ənənələrini qoruyub yeni inkişaf strateyi ilə iralişədən və onu Qafqazın nümunəvi teatrları səviyyəsinə ucaldan, qarşılıqlı çətinliklərə qalib gələn fəhmi, casarəti, fedakarlılığı, məsliyyəti yanaşmaları, yüksək peşəkarlığı ilə Sənətkar və Şəxsiyyət adını mədəniyyət tariximə yayan İftixar Piriyevə 60 illik ömrün astasında "döpdöldür bir ömür" arzulayıram.

Sabah yol aqan zamanlarınız nurlu, uğurlu olsun, BÖYÜK SƏNƏT FƏDAISI, İFTIXAR!

On bir ayın sultani Ramazan başa çatır

Müsəlmanlar bu dəfə bayram namazlarını evlərində qılmalı olacaqlar

On bir ayın sultani olan mübarek Ramazan ayı başa çatmaqdadır. Artıq bir neçə gün sonra, bayram edilecek. Qeyd edək ki, hicri təqviminin ayları yeni Ayın hilalının səmada görünüb-görünməməsindən asılı ola-raq 29 ve ya 30 gün davam edir. Ayın tamam olmasına yanaşma da İslam alimləri arasında fərqlidir. Belə ki, bir nəzərə əsasən, hilalın planetin istenilən nöqtəsində görünməsi kifayətdir. Digər nəzərə görə isə, yeni Ay mütləq insanın yaşadığı məntəqənin üfüqündə görünməlidir. Mayın 23-ü axşam hilalın müşahidi- si normal hava şəraitində ancaq Amerika qitəsində mümkündür. İde- al hava şəraitində bu Afrikada da ola bilər.

Qafqaz Müsəlmanlar İdarəsinin tərtib etdiyi təqvimə əsasən Ramazan ayının son günü mayın 23-nə təsadüf edəcək. Ayın hər kəsin yaşadığı məntəqənin üfüqündə görünməsini əsas götürən müsəlmanlar mayın 24-nü də oruc tutacaqlar, bayram günü kimi isə 25-ni qeyd edə-

cəklər. Amma Ayın optik cihazlarla müşahidəsi də mümkündür, bunu da unutmaq olmaz. Ayın planetin istənilən nöqtəsində görünmesini ki-fayət hesab edən müsəlmanlar isə bayram namazını mayın 24-də qıla-caqlar.

Bayram namazı dünyayı bürüyen koronavirüs panademiyası səbebindən müsəlmanlar bayram namazlarını evlerində qılacaqlar. Ramazan ayının sonuncu günü Fitr Bayramı kimi qeyd olunan mühüm dini bayramdır. Həmin gün insanlar ən gözəl geyimlərini geyərek ailələri ilə bir araya gelib bayram edirlər. Fəqət, bu cür qlobal bir hadisenin müəyyənləşməsi səsləndiyi qədər asan deyil. Ahmen Xavaca və Əmir Ravaş bunu izah edirlər. İslam dini-

İslam dininin müqəddəs ayı olan Ramazanın sonuna yaxınlaşdıqca dünyadakı 1.8 milyard müsəlman, səmanın aydın olacağını böyük ümidiyle gözləyir. İslam dinində Ayın Yer külesi ətrafında hərəkət dövrliyinə əsaslanan ay təqvimindən istifadə olunur. Ramazan təqvimin doqquzuncu ayında

başlayır. Hər il ay təqvimindəki aylar ötən ilki günəş təqvimindəkindən 11 gün əvvəl başlayır. Ay təqvimini müsəlmanlar üçün çox mühümdür və insanların ilbəil Ramazan ilə bağlı təcrübəsində böyük rol oynayır. Müsəlmanlar Ramazan ayı boyunca oruc tuturlar. Onlar günəş çıxandan batana qədər qida və içki qəbul etmirlər. Əgər İsləm ayları fəsillərin müəyyən olduğu günəş sisteminiə əsaslısanca idi, dünyanın müəyyən hissələrində yaşayan insanlar üçün Ramazan günün uzun olduğu yaya, başqa hissələrində yaşayan insanlar üçün isə günün qısa olduğu qışa təsadüf edərdi. Ay təqviminə əsaslanaraq hər bir müsəlman müxtəlif fəsillərdə və müxtəlif vaxt ərzində ömrünün təxminən 33 ilini oruclu ola b-

Fitr bayramı onuncu ay olan Şəvvəlin ilk gününə təsadüf edir. Lakin, İslamda bayram günü ilə bağlı çəşqinlik mövcuddur. Öksər ölkələrin müsəlmanları göyə özləri boylanmaq əvəzinə rəsmi elanlara etimad göstərirlər. Bəziləri ay təqvimini izle-

diyi halda, digerlери yeni ayın gelişimi astronomik müşahideler neticəsində müyyənlendirirlər. Eləcə də ayı tam şəkildə gördükdən sonra, yeni ayın gelişini qeyd edənlər mövcuddur. Bayramın tarixləri heç vaxt eyni olmasa da, aradakı fərq bir və ya iki gündən artıq olmur. Məsələn, Səudiyyə Ərəbistanında rəsmilər - əsasən sünnilərdən ibarət İslamin beşiyi sayılan yer - Ramazanın əvvəli və sonunu icṭimaiyyətin adı gözlə aylı görməsi ilə müyyənlendirirlər. Beləcə başqa ölkələrdəki müsəlmanlar da onları izləyirlər.

Amma, əksəriyyətinin şie olduğunu İran müsəlmanları ayın başlangıcı və sonunu hökumət ayın gözlə görülməsinə təsdiqlədiğən sonra müyyənlendirirlər. Və siyərin cə-

luq, sünnilərin azlıq təşkil etdiyi İraqda bu үssüllərin hər ikisindən istifadə olunur. Belə ki, şələr Büyük Ayetullah Əli el-Sistaninin elanını izlədikləri halda, sünni azlıq öz din xadimlərinə qulaq verirlər. İraqın həm sünni, həm də şie müsəlmanları uzun illərdən sonra, 2016-ci ildə Fitr bayramını eyni gündə qeyd etmişdilər. Türkiyə isə - rəsmi olaraq ölkə dünyəvi hesab edilir - Ramazan ayının əvvəli və sonunu astronomik hesablamalar əsasında müyyənlenşdirir. Və Avropada əksər müsəlmanlar öz icmalarının liderlərinin elanlarını gözləyirlər. Bu isə ayın digər müsəlman ölkələrində görülməsindən də asılı ola bilir. Hazırlandı,

ILHAM

“DOST mərkəzləri müasir Azərbaycanın dünyadakı simasını əks etdirir”

Sırr deyil ki, bu gün Azərbaycanın bəy-nəlxalq aləmə təqdim etdiyi bir sıra nəhəng layihələr, xüsusilə sosial yönümlü siyaset reallığı ən yüksək şəkildə dəyerləndirilir". Bu sözləri SIA-ya Milli Məclisin deputatı Məşhur Məmmədov Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın növbəti DOST Mərkəzinin açılışında iştiraklarını, eyni zamanda irəli sürülen fikirlərini sərh edərək devib.

uğurlarla əlaqədar, eyni zamanda pandemiya ilə mübarizə məsələsində dövlətimizin başçısına çox-sayılı minnətdarlıq məktubları gəndərməkdədirlər: "Onlar öz problemlərinin həlli ilə yanaşı, respublikada aparılan əzəmətli quruculuq işlərindən duyduqları böyük sevinc hissini ifadə etməyi özlərinə borc hesab edirlər. Belə məktublar, demək olar ki, Azərbaycanın bütün bölgələrini ehətə edir. Eyni zamanda, xarici ölkə vətəndaşlarından, habelə xarici ölkələrdə yaşayış soydaşlarımızdan daxil olan minnətdarlıq məktubları da az deyildir. Bu, bir reallıqdır və hər birmizdə fərəh hissi, qürur duyğusu varadı".

qədər yüksək etdiyi məskəndən. Fakt budur ki, DOST mərkəzləri müasir Azərbaycanın dünyadakı simasını yüksək etdirir və ölkəmiz məhz bu yolla inkişaf edir. Müasirlik, yenilik, islahatlar, gənclərin bu işlərə böyük dərəcədə qoşulması əlbəttə ki, ölkəmizin inkişafına xidmət göstərəcək".

"Xüsusilə pandemiya dövründə Azərbaycan dövlətinin vətəndaşalarının sosial təminatlarının, qayğı ve problemlərinin həlli ilə yanaşı, xarici ölkələrə də humanitar yardımçılar göstərməsi da belə deməyə zəmin yaradır ki, ölkəmiz bütüň məqamlarda öz qüdretini, inkişafını, tərəqqisini davam etdirməkdədir", deyən Məşhur Məmmədov qeyd edib ki, cari ildə də sosial problemlərinin həlli, həyata keçirilən abadlıq-quruculuq işləri, ölkəmizin gəzəndiliyi, nüvviyyətlər və hərəkəti vətəndaş məktubalarının bir çoxunda qətiyyətə pislənir, bununla bağlı təəssüf hissi ifadə olunur", deyə bildirən Məşhur Məmmədov sonda qeyd edib: "Vətəndaşlar ömindirlər ki, belə hallar xalq-iqtidar münasibətlərinə, Azərbaycanın sürətli inkişafına təsir edə bilməz. Ölkəmiz növbəti illərdə də öz strateji xətti və inkişaf yolu ilə uğurla addimlayacaqdır. Bizləri qarşıda yeni-yeni böyük sosial layihələrin həyata keçirilməsi və ardıcıl tərəqqilər gösləyir".
Refiqə KAMAL OLUZ

Rəfiqə KAMALQIZI

“Azərsun Holding” Şirkətlər Qrupu 28 may Respublika günü münasibətilə xalqımızı təbrik edir!

Sərgdə ilk demokratik Respublika

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranma tarixindən 102 il ötür

Sərgdə ilk demokratik dövlət quruluşunu yaratmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Azərbaycan xalqının həyatına əlamətdar tarixi hadisə kimi daxil olmuşdur. Artıq 28 May Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradıldığı tarixdən 102 il ötür. Cəmi 23 ay fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, ilk respublika dövründə həyata keçirilən tədbirlər müstəqil dövlətçiliyimizin əsaslarının yaradılması və gələcək inkişaf yolunun müəyyənəşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdi.

71 il sovet imperiyasının buxovlarında yaşayan Azərbaycan müstəqilliyini bərpə etdiğindən sonra, hər il ölkəmizdə 28 May Respublika Günü böyük təntənə ilə qeyd edilir. Cümhuriyyət dövrüne bir daha nəzər salınır, onun tariximizdəki yeri və rolü ətraflı təhlil edilir, dövlət quruculuğu təcrübəsi hərtərəfli öyrənilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2018-ci ilin ölkəmizdə "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" elan olunması və Cümhuriyyətin 100 illik yubileyinin yüksək səviyyədə qeyd edilməsi ilə bağlı imzalandığı sərençamları dövlətçilik tariximizə olan böyük ehtiramın nümunəsi kimi tarixləşdi.

Müsəlman Şərqində ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ölkəmizin çoxəsirlik sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni inkişafının, xalqımızın milli oyanışı və dirçəliş proseslerinin məntiqi nəticəsi kimi meydana çıxmışdır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti xalqımızın siyasi şüur səviyyəsinin, intellektual və mədəni potensialının, yüksək istedad və qabiliyyətinin göstəricisi idi. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycanın istiqlaliyyətinin elan edilməsində, Xalq Cümhuriyyətinin təşəkkül tapmasında və fəaliyyət göstərməsində Cümhuriyyətə rəhbərlik etmiş şəxslərin - Əlimərdan bəy Topçubaşovun, Fətəli xan Xoyskinin, Həsən bəy Ağayevin, Nəsib bəy Yusifbəylinin, Səmed bəy Mehmandarovun, Əliağa Şıxlinskiinin və başqalarının böyük xidmətləri olmuşdur. Bu görkəmli dövlət xadimlərinin, vətənpərvər ziyalılarının və peşəkar hərbiçilərin adları xalqımızın yaddaşına əbədi həkk olunmuşdur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Avropanın demokratik dəyərləri ilə Şərqi mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini üzvi şəkildə birleşdirən yeni dövlət və cəmiyyət nümunəsi idi.

AXC Hökuməti 1918-ci il mayın 28-dən iyunun 16-dək Tiflisdə, iyunun 16-dan sentyabrın 17-dək Gəncədə, sentyabrın 17-dən 1920-ci il aprelin 28-dək Bakıda fəaliyyət göstərmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Paris Sülh Konfransının qərarına əsasən, müstəqil dövlət kimi tanınmışdı. Dünyanın bir çox ölkələri ilə səfirlilik və nümayəndəlliklər səviyyəsində diplomatik münasibətlər yaratmış, əkitərəfli və çoxtərəfli müqavilələr və sazişlər bağlamışdı.

Azərbaycanın ilk Parlamenti və Hökuməti, dövlət aparıcı təşkil edildi, ölkənin sərhədləri müəyyənəşdirildi, bayraqı, himni və gerbi yaradıldı, ana dili dövlət dili elan edildi, dövlət quruculuğu sahəsində ciddi tədbirlər həyata keçirildi. Ölkənin ərazi bütövülüyü və milli təhlükəsizliyi təmin edildi, qısa müddətde yüksək döyüş qabiliyyəti hərbi hissələr yaradıldı. Mövcudluğunun ilk günlərində xalq hakimiyyəti və insanların bərabərliyi prinsiplərinə əsaslanan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bütün ölkə vətəndaşlarınına eyni hüquqlar verərək irqi, milli, dini, sinifi bərabərsizliyi ortadan qaldırdı.

Cümhuriyyət parlamentinin il yarımlı fəaliyyəti boyunca qəbul etdiyi qanunlar milli dövlətin müstəqilliyinin möhkəmləndiril-

məsinə, siyasi və iqtisadi inkişafa, mədəniyyət və maarif sahələrində süretli irəliləyişə imkan verdi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti daim sülhsevər siyaset apararaq bütün dövlətlərlə qarşılıqlı əməkdaşlıq əlaqələri yaratmağa və bir-birinin hüquqlarına hörmət prinsipləri əsasında münasibətlər qurmağa cəhd göstərirdi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti təcavüzə məruz qaldığı üçün qarşıya qoyduğu məqsədlərə tam müvəffəq ola biləmədən süqut uğrasa da, onun şüurlarda bərqrər etdiyi müstəqillik ideyası unudulmadı.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 1920-ci il aprelin 28-də beynəlxalq hüquq normalarını kobudcasına pozan RSFSR-in hərbi müdaxiləsi neticəsində aradan qaldırıldı. Şimali Azərbaycan rus-bolşevik qoşunları tərəfindən işgal edildi və yenidən Rusiyaya tabo olundu.

AXC-NİN HƏYATA KEÇİRDİYİ TƏDBİRLƏRİN MİQAYASI GENİŞ VƏ ƏHADƏLİ İDİ

Demokratik hüquq və azadlıqların bərqərar olması, etnik və dini mənşəyi tədəfən asılı olmayaraq, bütün vətəndaşların bərabər hüquqlarının tanınması, hətta bir çox Avropa ölkəsindən daha əvvəl qadınlara seçki hüququnun verilmesi böyük tarixi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan dilinin dövlət dili elan edilmesi, təhsil və mədəniyyətin inkişafına xüsusi diqqət göstərilməsi, nizami milli ordunun, təhlükəsizlik strukturlarının qurulması və sair işlər Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin yürütdüyü siyasetin miqyasını, mahiyyət və mənasını əyani şəkildə seviyyeləndirir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti, xüsusi, tehsilin, mədəniyyətin, ədəbiyyat və inceşənətin inkişafı sahəsində fealiyyəti ilə yadda qalmışdır. Azərbaycan hökumətinin həyata keçirdiyi tədbirlərdən biri tədris məəssisələrinin milliləşdirilməsi oldu. 1919-cu il sentyabrın 1-də Azərbaycan Parlamenti Dövlət Universitetinin təşkili haqqında qanun qəbul etdi və bununla milli təhsil ocağını əsası qoyuldu.

Demokratik Respublika dövründə kitabxana və muzey işinin quruluşunda böyük yeniliklər edilmişdir. Azərbaycan hökuməti geniş oxucu kütləsinin ehtiyaclarını ödəmək üçün Bakıda ümumi kitabxana təşkil etmək məsələsini qaldırılmışdır. 1920-ci ilin aprelindən Azərbaycanda 95 min nüsxə kitab fondu olan 11 kitabxana var idi.

AXC dövründə Azərbaycanda ilk müzey "İstiqlal" Muzeyi təşkil olunmuşdur. Eyni zamanda, Bakıda Etnoqrafiya Muzeyinin yaradılması haqqında Maarif Nazirliyi qarşısında məsələ qaldırılmışdır. Xalq Cümhuriyyətinin zəngin və rəngarəng, orijinal metbuati ol-

muşdur. 1918-20-ci illərdə Bakıda, Gəncədə və respublikanın digər şəhərlərində onlara qəzet və jurnal nəşr olunmuşdur.

İstiqlal dövrü milli teatr sənətinin, poeziyanın, dramaturgiyanın, ümumiyyətə, incəsənətin inkişafında çox mühüm və maraqlı bir dövrdür. 1918-ci ilin oktyabrında Bakıda Hacıbəyli qardaşları tərəfindən teatr trupası yaradılmışdır. Azərbaycan hökuməti Türk Teatr trupasını öz himayəsinə almışdır. Ümumiyyətə, istiqlal dövrü teatrın inkişafında əsaslı keyfiyyət dəyişiklikləri və dövlətin teatr sənətinə fəal yardım teatrın cəmiyyətin həyatında rolunun artması ilə əlamətdardır.

"Bu gün Azərbaycan, sözün əsl mənasında, müstəqil əlkədir, biz həm daxildə, həm de xaricdə müstəqil siyaset aparırıq"

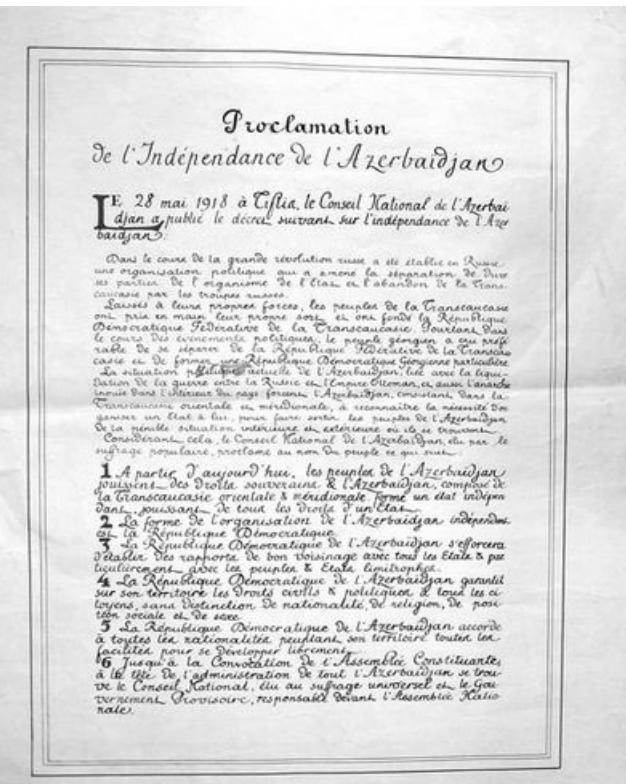
XX əsrin 90-ci illərində, Azərbaycan da daxil olmaqla, bütün ittifaq respublikalarında başlanan və Sovet İttifaqının dağılması ilə nəticələnən milli azadlıq hərəkatı ilə Azərbaycan ikinci dəfə öz müstəqilliyinə qovuşdu. 71 il sonra, 1991-ci il oktyabrın 18-də dövlət müstəqilliyini bərpə edən Azərbaycanın müstəqilliyi yenə təhlükə qarşısında idi. Yalnız Ümummilli Liderin xalqın təkidli istəyinə səs verərək, hakimiyətə qayıdışı Azərbaycanın müstəqilliyini əbədi və dönmez etdi. Ulu Önder Heydər Əliyevin hakimiyətə qayıdışı ilə separatçıların ölkəni parçalamaq kimi məkrili niyyətlərinə son qoyuldu. Dövlət çevrilişi cəhdlerinin və terror aktlarının qarşısı alındı. Müstəqil Azərbaycanın Yeni Konstitusiyası qəbul olundu. Azad və demokratik şəraitdə prezident, parlament və bələdiyyə seçkiliyi keçirildi. Əlkədə demokratik dəyişikliklər aparıldı, hüquq-mühafizə və məhkəmə sistemi yenidən quruldu.

Ulu Önder Heydər Əliyevin şah əsəri olan müasir müstəqil Azərbaycan dövləti sürtüli inkişaf yoluna qədəm qoydu. Ümummilli Lider Heydər Əliyev müstəqilliyi ən böyük sərvət və ən böyük dəyər kimi qiymətləndirdi: "Müstəqilliyi əldə etmək onu qoruyub-saxlamaqdan və möhkəmləndirməkdən da-ha asandır. Bu gün Azərbaycan, sözün əsl mənasında, müstəqil əlkədir, biz həm daxildə, həm de xaricdə müstəqil siyaset aparırıq. ... Bizim siyasetimiz Azərbaycan xalqı-

nın maraqlarına xidmet göstərir. Azərbaycan xalqının maraqlarının qorunması, Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirilməsi, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi mənim üçün və bilirom ki, hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün ən başlıca vəzifədir, ən başlıca məqsəddir".

ÖLKƏMİZDƏ DEMOKRATİK, HÜQUQI, DÜNYƏVİ DÖVLƏT VƏ VƏTƏNDƏS CƏMIYYƏTİ QURUCULUĞU PROSESİ UĞURLA DAVAM ETDİRİLİR

Ulu Önder Heydər Əliyevin siyasetini uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun möhkəmləndirilməsinə, beynəlxalq təşkilatlarda səməreli fealiyyətə, dünya ölkələri ilə əkitərəfli və çoxtərəfli platformada eməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasına nail ol-

du. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev milli mənafələrlə bağlı problemlərin həlliində həssas və feal yanaşma nümayiş etdirdi. Azərbaycan dünyanın maraqlı dairəsinə əbədi daxil oldu və geosiyasi platformada ölkəmiz güclü və nüfuz sahibinə çevrildi.

Bu gün Möhtərem Prezidentimiz İlham Əliyevin rehbərliyi altında Azərbaycan Respublikasında demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesi uğurla davam etdirilir. Bu sahədə qazanılmış naılıyyətlər qurur doğurur. Respublikamızda siyasi, iqtisadi və sosial islahatlar uğurla həyata keçirilir, ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etdirilir, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi üçün təsirli tədbirlər görülür. Azərbaycan, yerləşdiyi bölgədə esas inkişaf məkanı olmaqla, nəhəng infrastruktur layihələri icra edir, heç bir regional layihə Azərbaycanın iştirakı olmadan reallaşır, ölkəmiz Avropanın enerji təhlükəsizliyində son dərəcə vacib faktora çevrilib. Müstəqilliyimizin və ideoloji dayałarımızın daha da möhkəmləndirilməsinin, vətəndaş hemrəyliyinin bərqrər olmasının təmelində ise Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarının qorunması, tarixi irsə bağlılıq kimi məqədəs prinsip dayanır.

28 May Azərbaycan Respublikasının müstəqillik arzularının gerçəkləşdiyi gün olaraq hər zaman xatırlanır və dövlət bayramı kimi qeyd olunur.

Zümrüd Bayramova

İsa Həbibbəyli: "Prezident bu çətin günlərdə bir daha əsl liderlik nümunəsi ortaya qoydu"

"Bütün dünya artıq bir neçə aydan əldən çoxdur ki, koronavirus imtahanı verir. Topsuz-tüfəngsiz atəş açan bu müharibədə Yer kürəsinin bütün qitələri "gözərgörünməz düşmən"lə vuruşmağa məhkumdur. Koronavirus silahsız-sursatsız baş verən üçüncü dünya müharibəsidir". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, Milli Məclisin deputati, akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

İ.Həbibbəyli Prezident İlham Əliyevin qəti tapşırıqları əsasında qısa müddətdə ali və orta təhsil müəssisələrində tədris proce-

sinin dayandırılması, ölkə miqyasında genişmiqyaslı dezinfeksiya tədbirlərinin təşkili, tərəddüb etmədən ölkəmizin sərhədləri-

nin bağlanması dair qonşu dövlətlərlə danışıqların aparılması və qəti qərarların qəbul edilməsi koronavirus biomüharibəsində gə-

ləcək qəlebənin əldə olunmasının əsas təminatına çevirdiyini deyib: "Bu gün doğrudan da sevindirici haldır ki, Azərbaycan pandemiyaya qarşı ən mütəreqqi və insansevər ölkələr sırasındadır. Ölkəmiz neinki milli səviyyədə koronavirusla mübarizədə səmərəli tədbirlər görür, eyni zamanda regional və global miqyasda pandemiyaya qarşı həmrəyliyin və əməkdaşlığın gücləndirilməsinə əhəmiyyətli töhfə verir, təcrübəni bölüşür. Pandemiyaya qarşı mübarizədə Azərbaycan 10-dan artıq ölkəyə yardım edib. Son 2 ayda Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə videokonfrans formatında keçirilən Türk Şurası və Qoşulmama Hərəkatının Zirvə görüşlərinin mövzusunun da koronavirusa qarşı mübarizəyə həsr olunması bir daha təsdiq etdi ki, Azərbaycan bu istiqamətdə dünyani birləşdirir, təcrübəsini istənilen dövlətle bölüşür. Bununla da ölkəmiz dünyaya nümayiş etdirdi ki, sözü ilə əməli vəhdət təşkil edən etibarlı tərəfdəşdir.

Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi ki, Azərbaycanın koronavirusa qarşı mübarizə sahəsində təcrübəsi ən mütəreqqi və ən insansevər təcrübədir. Çünkü vaxtında epidemiyaya qarşı həyata keçirilən qabaqlayıçı tədbirlər neticəsində ölkədə virusa yoluxma ilə sağalma arasındaki müsbət dinamika, yeni sağalanların sayının yoluxanların sayından çox olması bunu deməyə əsas verir. Diger dövlətlərde elan olunmuş sərt karantin rejimi davam etdirildiyi halda, Prezident İlham Əliyev bu çətin günlərdə bir daha əsl liderlik nümunəsi ortaya qoydu, koronavirus mübarizə sahəsində atdığı bütün addımlarla, verdiyi bütün qərarlarla ilk növbədə vətəndaşların sağlamlığını və sosial rıfahının təmin olunmasının prioritet olduğunu göstərdi.

Millet vəkili bildirib ki, koronavirusla mübarizə tədbirləri çərçivəsində hem də ən çox məsuliyyət heç şübhəsiz ki, tibb işçiləri və polis əməkdaşlarının üzərlərinə düşən daha məsuliyyət daha çoxdur: "Onları da öz sehətərini təhlükəyə ataraq, vətəndaşlarımızın sağlamlığının keşiyini çəkir, virusa yoluxma riskini azaltmaq üçün xüsusi karantin rejimi qaydalarına ciddi riayət edilməsinə nəzarət edir. Azərbaycan polisi xidməti borcunu layiqincə yerinə yetirməklə yanaşı, çətin vəziyyətdə olan insanların köməyinə də çatır, onlara yardım əli uzadır. Xüsusi karantin rejimində ölkə başçısı İlham Əliyev polislərin və həkimlərin fealiyyətini yüksək qiymətləndirdi. Martin 28-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban xanım Əliyevanın Bakıda ölkənin en böyük xəstəxanasının - "Yeni klinika" tibb müəssisəsinin açılışında dövlət başçısı polislərin gecə-gündüz küçələrdə həyatlarını risk altına qoyduğunu, camaatla müləyim formada başa salmağa çalışıqlarını deyib: "Bizim polis işçiləri onları çox müləyim formada başa salmağa çalışırlar. Siz indi yaxşı bilirsınız ki, bəzi ölkələrdə polis nümayəndələri necə davranırlar. Televizorda görürük, heç iki-üç sual da vermir, dərhal hərəkətə keçir. Bizim polisimiz insanları qoruyur. Indi onların üzərinə böyük yük, böyük məsuliyyət düşür. Onlar da öz sağlamlıqlarını risk altına atırlar".

İ.Həbibbəyli, bir daha vurğulayıb ki, görülen hər bir iş, atılan hər bir addım, Azərbaycan dövlətinin uğurlu inkişafı, xalqın rıfahının yaxşılaşmasına xidmət edir: "Bir sözə, bütün bunlar bir daha təsdiq edir ki, Azərbaycan dövləti daim öz vətəndaşına qayğı ilə yanaşır, onun rıfahının yüksəldilməsini, sosial problemlərinin həllini prioritət vəzifə kimi görür və bu istiqamətdə məqsədyönlü siyaset həyata keçirir".

Refiqə KAMALQIZI

AZERSUN

Azərsun Holding
Azərbaycan xalqını müqəddəs
Ramazan bayramı münasibatla
təbrik edirik!

Tural Gəncəliyev: Ermənistən siyasi rəhbərliyinin oyunları nəticəsiz qalacaq

Mayın 21-də Ermənistən sülh prosesinə ən yüksək səviyyədə zərbə vuran bir addım ataraq, Azərbaycanın işgal olunmuş Dağlıq Qarabağ bölgəsinin erməni icmasına özünün təşkil etdiyi qanunsuz “seçki” şousu ilə təyin etdiyi qondarma “president” üçün qondarma “andiqmə mərasimi” təşkil etdi.

AZERTAC xəber verir ki, bu fi-kirləri Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ bölgəsinin azərbaycanlı icmasının rəhbəri Tural Gəncəliyev səsləndirib. İcma rəhbər qeyd edib ki, bu texribat Ermənistən siyasi rəhbərliyinin ən yüksək səviyyədə təmsilçiliyi ilə Azərbaycanın işgal olunmuş Şuşa şəhərində, Azərbaycan kinoteatrının binasında təşkil edilib.

Bütün addımlar - qondarma “seçki” şousu, qondarma “andiqmə” tədbiri və ən əsası bu tədbirin Azərbaycan üçün xüsusi mənəvi önəmi olan yerdə - Şuşada təşkili bir məqsədə - sülh danışqlarının nəticəsiz qalmasını təmin etməyə xidmet edirdi.

Onun sözlərinə görə, mayın 21-də təşkil edilən “tədbir” o qədər mənasız və əsassız idi ki, qondarma rejimini yeni oyuncaq “rəhbəri”

öz çıxışında Ermənistən baş nazi-rinin 2019-cu ilin avqustunda Xankəndidə səsləndirdiyi “Qarabağ Ermənistəndir, nöqtə” ifadəsini ey-nile tekrar edib.

“Belə olan halda sual olunur ki, eger Qarabağ Ermənistəndərsə, sən kimsən? Cavab isə, əslində, çox ayındır - Ermənistən tərefindən münaqişənin mahiyyətini təhrif etmək məqsədilə işgal edilmiş Azərbaycan ərazilərinə təyin olunmuş qondarma nümayəndə”, - deye T. Gəncəliyev əlavə edib.

O bildirib ki, Ermənistən siyasi rəhbərliyinin bu oyunları nəticəsiz qalacaq. Münaqişənin mahiyyəti ən yüksək səviyyədə hüquqi təsdiqini BMT və digər beynəlxalq təşkilatların qətnamə və bəyanatlarında tapıb. ATƏM-in (indiki ATƏT) 1992-ci ilin mart ayında Helsinkidə keçirilən sammitinin

yekun sənədində aydın göstərildiyi kimi, Ermənistən və Azərbaycan respublikaları münaqişə tərefləri, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinin erməni və azərbaycanlı icmaları isə münaqişənin maraqlı tərefləridir.

T. Gəncəliyev vurğulayıb ki, Ermənistən tərefindən işgal olunmuş Qarabağ bölgəsi Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsidir və bu, dəyişdirilə bilməz. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 11-ci maddəsində de göstərildiyi kimi, Azərbaycan Respublikasının ərazisi vahiddir, toxunulmazdır və bölünməzdür.

“Bir daha bəyan edirik ki, münaqişə yalnız ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazi bütövlüyü çərçivəsində, işgalçi Ermənistən ordusunun Azərbaycanın işgal altındakı ərazilərdən çıxarılması və öz torpaqlarından di-dərgin düşmüş azərbaycanlı məcburi köçkünlərin bütün işgal olunmuş ərazilərə geri qayıtmasından sonra həll edilə bilər. Bölgədə davamlı və ədalətli sülhün təminini isə yalnız Azərbaycanın işgal olunmuş Dağlıq Qarabağ bölgəsində erməni və azərbaycanlı icmalarının ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazi bütövlüyü çərçivəsində, sülh şəraitində birgə yaşayışı ilə mümkündür. Bu, bizim üçün “qırmızı xətt”dir və regionda sülhün təmin olunması üçün başlıca şərtidir”, - deye T. Gəncəliyev bildirib.

“Bakcell”dən Azərbaycanın ən sürətli mobil şəbəkəsində 50 GB trafiki cəmi 30 manata

50GB CƏMI 30

Daha böyük internet paketi seçin!

bakcell

Abunəçilərin iri həcmli internet trafikinə olan tələbatını ödəmək məqsədilə Bakcell şirkəti cəmi 30 manata yeni 50 GB internet paketini təqdim edir.

Bu təklif sayesində Bakcell öz abunəçilərinə Azərbaycanın ən üstün və ən sürətli mobil şəbəkəsinin tam potensialından istifadə etmək imkanı qazandır. İri həcmli internet paketi yüksək keyfiyyətli video konten-tə baxmaq və ya yüklemək, sosial media və əyləncə programlarına ani giriş edə bilmək, HD keyfiyyətində canlı yayılmış idman və müsiqi verilişlərinə baxmaq və yeni nəsil mürəkkəb mobil tətbiqetmələrdən istifadə etmək istəyən abunəçilər üçün çox əlverişlidir.

“Müasir müştəri təcrübəsi daha sürətli və keyfiyyətli mobil internet bağlantısı, eləcə da daha böyük trafik həcmi tələb edir. Biz abunəçilərimizə bütün ölkə ərazisində video yayım xidmətləri, sosial şəbəkələr və digər yüksək keyfiyyətli konten-tə yanaşı ən müasir telekommunikasiya xidmətlərindən istifadə imkanı təqdim etməkdən məmənunuq. Azərbaycanın ən üstün mobil şəbəkəsi ilə yanaşı üstün müştəri təcrübəsini təmin etmək məqsədilə, təklif etdiyimiz xidmət və məhsulların təkmilləşdirilməsini davam etdirəcəyik”, deye Bakcell şirkətinin baş kommersiya direktoru Reinhard Zuba bildirib.

50 GB internet paketini “Mənim Bakcellim” tətbiqetməsi vasitəsilə və ya xüsusi kodu yığmaqla eldə etmək olar. Daha ətraflı məlumat üçün <https://www.bakcell.com/az/50gb-bundle> səhifəsini ziyarət edin.

Bakcell şirkəti məhsul və xidmətlərinin keyfiyyətini müntəzəm qaydada artırmaqla abunəçilərinə daha yaxşı müştəri təcrübəsi təqdim edəcək. Ölkədə ən geniş əhatə dairesine malik olan, tanınmış OOKLA şirkəti tərefindən ardıcıl olaraq 3 dəfə “Azərbaycanın ən sürətli mobil şəbəkəsi” adına layiq görülmüş Bakcell şəbəkəsi bunun üçün bütün tex-niki imkanları təmin edir.

Coca-Cola®

Azərbaycan xalqını
MÜQƏDDƏS RAMAZAN BAYRAMI
münasibəti ilə təbrik edir.
Hər bir ailəyə bol ruzi-bərəkət və
bayram sevincini paylaşmayı
arzulayıraq.

Sağlam müxalifət və dialoq reallığı: Siyasi islahatlar daha nə vəd edir?

Konstruktivlik fəaliyyətinə üstünlük verən elə partiyalar var ki, onların bir hissəsi köhnə müxalifəciliyin ənənəsindən imtina edərək, kənara çıxaraq, yeni siyasi mövqə nümayiş etdirirlər

Azərbaycanda gerçəkləşdirilən çoxşaxəli islahatlar fonunda reallaşan siyasi islahatlar sahəsində də kifayət qədər münbit nəticələr əldə olunmadır. Xüsusiələ, dəğərdiciliqdan, destruktivlikdən və qaragürühuluq fəaliyyətdən imtina edən, siyasi baxışlarını konstruktivlik yolu ilə ictimailəşdirən müxalifət partiyaları da var ki, onların əsas məqsədlərindən biri də dövlətçiliyin inkişafına töhfə vermək, siyasi prüalizmə dəstək göstərmək, eyni zamanda demokratikləşmə prosesində rol almaqdandır ibarətdir. Belə ki, son vaxtlarda bu faktor özünü dəha çox göstərməyə başlayıb. Onu da qeyd etmek olar ki, sağlam müxalifət və dialoq reallığının eyni zamanda günün tələbinə çevriləməsi menzəri də yaranıb. Bütün bunlar ise, elbette ki, demokratik dəyərlərin inkişafında maraqlı olan Azərbaycan hakimiyətinin uğurları sırasına əlavə etmək olar.

Bəs sözügedən prosesdə iştirak edən, yaxud bu prosesin marağında olan, dəstəkləyen müxalifət cinahı hansı fikirdədir? Belə ki, konstruktivlik fəaliyyətinə üstünlük verən elə partiyalar da var ki, onların bir hissəsi köhnə müxalifəciliyin ənənəsindən imtina edərək, kənara çıxaraq, yeni siyasi mövqə nümayiş etdirir, hakimiyət-müxalifə dialoquna dəstək göstərir, ümummilli maraqlardan çıxış edirlər. Bu kimi partiya təmsilcilerinin dəha öncələr də, hazırda da öne sürdükleri fikirləri məraqdögrucudur....

AMİP hesab edir ki, qarşılıqlı inkarçılıq, qəbulətməzlik halları inidiki dönyanın və regionun mürəkkəb şəraitində yolverilməzdır

Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının (AMİP) katibi Əli Orucov dialoq mühitinin olmasına çox vacib saymaqla yanaşı, həm də o fikirdər ki, ölkədə iqtidar-müxalifə dialoqu iqtidarin, yaxud müxalifətin istək və maraqlarına uyğun zamanlarda dəyil, daimi və davamlı olmalıdır. Belə ki, "Azərbaycanın taleyiin iqtidarın cavabdehlik daşıdığı kimi, müxalifətin də özünə görə məsuliyyəti var", deyən Ə.Orucova görə, dialoq mühiti həm də ona görə vacibdir ki, ölkənin problemlərinin həlli, qarşılıqlı etimad və inamin yaranması istiqamətində bir çox maneələri aradan qaldırmaq mümkün olar. AMİP funksionerinin sözlərindən həm də belə fikir hasil etmək olar ki, əslində qarşılıqlı inkarçılıq, qəbulətməzlik halları inidiki dönyanın və regionun mürəkkəb şəraitində yolverilməzdir.

Söz yox ki, dövlətimizin başçısı, Prezident İlham Əliyev də defələrlə vurğulayıb ki, müəyyən xarici qüvvələr ölkəmizə qarşı diktə dili ilə danışmağa cəhdler göstərir, milli maraqlarımıza cavab verməyən vasitələrlə təzyiqlərə yol verirlər. Amma söz yox ki, Azərbaycan müstəqil dövlətdir və heç bir xarici qüvvə bizimlə bu dildə danışa bilməz. Mehəz bu baxımdan, müxalifətin konstruktiv qanadı dialoq, qarşılıqlı anla-

ma və ümummilli maraqlar kontekstindən çıxış edərək bu kimi halların qarşısının alınmasında öz dəstəklərini göstərmək əzmində olduqlarını sərgileyirlər. Lakin təessüfə qeyd edirlər ki, dialoq mühitine bəzi qüvvələr yanlış mövqədən baxır, doğru olmayan qərarlar verirlər.

Əli Orucov: "Bəziləri yanlış olaraq iqtidar-müxalifə dialoqu-nu bazarlaşma kimi ictimaiyyətə təqdim etməyə çalışır"

Məsələn, "Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, cəmiyyətdə gərginliyi, nifrəti və qısaçılığı körükleyən və buna rəvac verən qüvvələr var", deyən AMİP yetkilisiniñ görə, bəziləri yanlış olaraq iqtidar-müxalifə dialoqunu bazarlaşma kimi ictimaiyyətə təqdim etməyə çalışır: "Qardaş Türkiyənin təcrübəsinə iqtidar-müxalifə münasibətləri, iqtidar-müxalifə dialoqu bizim üçün də bir nümunə ola bilər. Nədən biz müzakirələrimizi dəyirmi masa ətrafinda apara və münasibələrimizi sivil qaydada aydınlaşdırıa bilmirik?! Sivil cəmiyyətlərdə bu müzakirələr və problemlərin həlli yolları küçələrdə, meydanda, internet resurslarında söyleş və təhqirlərdə deyil, parlamentlərdə, yaxud masa arxasında aparılır. Təsədüfü deyil ki, prezident İlham Əliyevin BDU-nun 100 illik yubileyində çıxışı zamanı toxunduğu məsələlərdən biri də bizi istəməyən qüvvələrin Azərbaycana qarşı atlığı və planlaşdırıldığı məkrili niyyətləri barədə olub. Bu məkrili niyyətlərin qarşısını isə iqtidar tekbaşına ala bilməz. Ona görə də hesab edirəm ki, gözlenilən təxribat və sobatajın qarşısını almaq, eləcə də xarici təzyiqləri paylaşmaq üçün müxalifətə əməkdaşlıqla gedilməli, dialoqa başlanılmalıdır".

GAP sədri Ağasif Şakiroğlu: "Bu ölkə rəhbərliyinin yeni siyasi kursunun açıq nümayisi, eyni zamanda islahatlarının davamı və siyasi mədəniyyətin inkişafına böyük töhfəsidir"

Digər müxalifə temsilçisi, Gələcək Azərbaycan Partiyasının (GAP) sədri Ağasif Şakiroğlu isə düşünür ki, artıq radikalizm, dağdırıcılıq, destruktivlik kimi fəaliyyətlər köhnə siyasi təfəkkür məhsullarıdır və bu kimi uğursuz siyasetdən əl çəkmək lazımdır. O,

dialoq mühitinin başlandığını, habelə normal, sivil və demokratik dəyərlərə cavab verən ab-havanın müsbət nəticələrə getirib-çıxardığını da qeyd edib. SITAT: "Həmçinin, qeydiyyatdan keçməkləri illerdər ki, gözləyən müxalifət partiyaları artıq bu istiqamətdə diqqətə alınmağa başlayıblar. Daha hər bir rəngarəng işi qara rəngdə görmək dövrü keçmişdə qalib. Ölkədə çoxpartiyalı sistemin inkişafı, yeni siyasi islahatların aparılması, siyasi partiyaların dövlətçiliyin güclənməsi, demokratik Azərbaycan quruculuğu proseslərində iştirakı yeni siyasi partiyaların qeydiyyatı ilə nəticələnib. Uzun müddət ərzində yeni siyasi partiyaların qeydiyyat məsəlesi yubanması, eləcə də təsis edilmiş partiyaların dövlət qeydiyyatına alınmaması, bu məsələlərin beynəlxalq müstəvidə də öz narahatlılığını ifadə edib. Azad Demokratlar və Yeni Zaman partiyaların dövlət qeydiyyatına alınması ölkədə siyasi plüralizmin inkişafına, çoxpartiyalı sistemin inkişafına getirib çıxarır. Bu ölkə rəhbərliyinin yeni siyasi kursunun açıq nümayisi, eyni zamanda islahatlarının davamı və siyasi mədəniyyətin inkişafına böyük töhfəsidir".

A.Şakiroğlu ümidi deyib ki, sədri olduğu GAP da başladılmış proseslərə öz töhfəsini verməkdə davam edəcək, eyni zamanda bu partiya da yaxın zamanlarda dövlət qeydiyyatından keçəcək: "Düzdür, rəhbəri olduğum Gələcək Azərbaycan Partiyası hələ dövlət qeydiyyatına alınmayıb. Amma əminəm ki, başladılmış proses uğurla davam edəcək və Gələcək Azərbaycan Partiyası da daxil digər fealiyyəti olan real partiyaları də dövlət qeydiyyatına yaxın vaxtlarda alınacaqlar".

Göründüyü kimi, artıq düşərgənin destruktivlikdən kənar, sivil müxalifəciliyə yolu ilə təmisi olunan bu və bu kimi dərəcədə müxalifət partiyaları da yeni siyasi mühitin yaradılmasının tərəfdarları və dəstəkçiləri olaraq çıxış edirlər. Bu gerçeklik isə, elbette ki, ilk növbədə qaragürühuluq, radikalılıq və dağdırıcılıq kimi gərəksiz siyasi davranışları tarixin arxivine yollamış olur. O cümlədən, ictimai rəy də bu addımları dəstəkləyir, yeni, müasir zamanın tələblərinə cavab verən siyasi plüralizm və inkişaf tendensiyasının dövlətçilik prisizmasından çıxışına, inkişafına töhfələr verəcəyini düşünürər.

Rövşən RƏSULOV

Yeni və qərəzsiz müxalifə müasir dövrün tələbidir

İLHAM

Hüquqi və demokratik dövlət quruculuğuna sədaqətliyi ilə seçilən Azərbaycan müasir dövrün tələbinə və reallığına uyğun olaraq inkişafını sürətləndirən islahatlar həyata keçirməklə səmərəli nəticələr əldə etməkdədir. Xüsusi ilə də, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin rüşvətxorluğa və korrupsiyaya qarşı apardığı sərt tədbirlər, iqtisadi və kadr islahatları Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə qazandığı müsbət imicin daha da möhkəmlənməsinə və qüdrətinin artmasına təkan olub. Əldə etdiyi nailiyyətlər Azərbaycanın beynəlxalq hüququn güclü, nüfuzlu müstəqil subyekti kimi çıxış etməsinə yeni imkanlar qazandırıb.

Təbii ki, Azərbaycanın bu günü, iqtisadi, siyasi, sosial, mədəni və digər sahələr üzrə yaşanan inkişafının təməli 1993-cü il də qoyulub. 1990-1993-cü illərdə xaos və anarxiyanın mövcudluğu o dövrde respublikamızda ciddi problemlər, fəsadlara yaratmışdır. Belə ağır və fəlakətli dönəm də xalq nicatını və qurtuluşunu Ulu Öndər Heydər Əliyevin yenidən hakimiyətə gelərək, xalqı və dövləti bu bələdan xilas etməkdə gördü. Xalq inamında və etimadında yanılmadı. Dahi Öndərimizin 1993-cü ildə hakimiyətə qayıdışı ilə müstəqilliyimizin məhv olması, iqtisadi tənəzzülün və hərbi-siyasi möglubiyyətlərin aradan qaldırılmasına nail olundu. Qısa müddət sonra Azərbaycan azad, demokratik sosial iqtisadi cəhətdən güclü və qüdrəti dövlətə çevrildi. Bunu qədir bilən Azərbaycan xalqı çox gözəl bilir və qiymətləndirir. Təbii ki, xalqdan ayrı düşən müxalifətə reallığı dərk edir. Sadəcə, xaricdən maddi və mənəvi baxımdan asılı olmaları, onlara mövcud həqiqəti qəbul etməyə imkan vermir. Həm də, iddialı və məntiqsiz iddialarla çıxış edib, hakimiyətə "ciddi rəqib" olduğunu nümayiş etdirməyə çalışırlar. Ancaq reallıqda hakimiyətə alternativ ola bilecək bir qüvvə kimi təsəvvür edilmir. Həm də ona görə ki, qatıldıqları tələyülü tədbirlərdə uğursuzluq onların bir növ alın yazısı olub. Konkret desək 1993-cü ildən bu günə qədər müxalifətin qatıldığı bələdiyyə, parlament və prezident seçkiliyi onlar üçün uğursuzluqla nəticələnib. Hətta bələdiyyələrə keçirilən seçkilərdə belə onlar 0,5 faizlik baryeri keçə bilməyiblər. Bu onların faciesi və süqtudur. Ancaq möglubiyyətlərini etiraf edib, siyasetdən getməyə çalışırlar. Halbuki, bəzən danışanda, çıxışlar edəndə demokratidan hay-küülü sitatlar gətirir, dünya ölkələrində misallar gösterirler.

Qardaş Türkiyə siyasi arenasında dəfələrlə seçki möglubiyyəti ilə üzləşən partiya sədrlərinin oturduqları kreslonu tərk etdiklərinin şahidi olmuşuq. 1998-ci ildə Almaniyada keçirilən kansler seçkisində möglüb olan Helmut Kol, Afrikanın azadlıq mücahidisi Nelson Mandela, Böyük Britaniyada "dəmir ledi" kimi tanınan Margaret Tetçer, Türkiyədə Böyük Millet Məclisinə keçirilən parlament seçkiliyində Dövlət Baxçalı, Məsud Yılmaz, Tansu Çiller, Bülənt Ecevit və bu kimi digər dünyaca tanınmış siyasetçilər istəfa verdilər. Sonrakı merhələdə, onlar yenidən siyasetə qayıtmış və yenidən şanslarını yoxlamağa cəhdler göstərmədilər. Yəni artıq siyasetdə bitdiklərini dərk etdiklərindən, tamamilə fərqli fəaliyyət yolu seçmək həyatlarını davam etdirdilər.

Qısaşı, dünya siyasetinin enənələrinə və bu gundi realllarına əsasən seçki möglubiyyəti həyat tərzini olan Azərbaycan müxalifəti siyasetdən getməli, onların yeri ni praqmatik, konstruktiv qüvvələrə vermelidirlər. Ancaq görünən odur ki, sədri kreslosuna gelir mənəbəyi kimi baxan müxalifət partiya sədrləri hələ de siyasetdə var - gəl edir, hansısa açıqlamalar və məntiqsiz ideyalar irəl sərürələr. Əminliklə demək olar ki, bu kimi açıqlamalar və qarşıq ideyalarda keçib gedəcək. Çünkü, dünya düzəni artıq dəyişib. Cəmiyyət yeni, sağlam, milli maraqları ahətə edə biləcək tekliflər və addımların atılması gözələyir. Hazır ki, məqamda isə bu gundi müxalifətə buu potensial yoxdur. Deməli, istəsələr və istəməsələrde onlar siyasetdən gedəcəklər. Cəmiyyətin tələbide elə budur - yeni və qərəzsiz müxalifə siyasi arena çıxası.

Ancaq tariximizin bir elm kimi ləğv edənlər hələ bizi tam şəkildə köçürülməmişlər. Bu yaxınlarda nəşr olunan N. M. Tokarskinin "Qədim Ermənistanın arxitekturasi" kitabı belə bir fikir yaradır. Müəllif öz qarşısına "qədim erməni memarlığının ümumi baxışını yaratmaq, onun əsrlər boyu müxtəlif şəraitdə necə işlədiyinin, erməni memarlarının yaradıcı ideyasının necə inkişaf etdiyini və onların müxtəlif memarlıq formalarının yaradılması prosesində öz xarici yoldaşları ilə peşələrinə görə nə ilə mübadilə etdiklərini izləmək" məqsədini qoymuşdur. Vəzifə şərəfli və aktualdır. Lakin erməni xalqının zəngin memarlıq ərisi Tokarskinin kitabında layiqli şəkildə öz əksini tapmamışdır. Müəllifin pis metodologiyası, meyllilik, ifadələrinən müsbət olaraq, əlbəttə ki, yüksək elmi müəssisənin markasını daşıyan bu kitabda diqqəti çəkir.

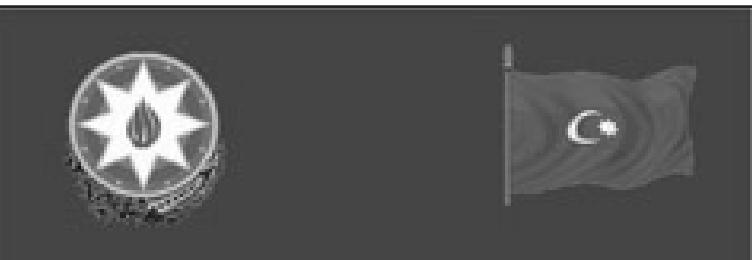
Kitabın ümumi xarakteristikası üçün onu qeyd edək ki, elan olunmuş plana əsasən, akademik nəşrdə memarlıq formalarının inkişafının, təxminən, bir yarım minillik prosesinə fikir vermək tələb olunur, oxucu isə cəmi iki kəsiyi tapır. Belə ki, burada Dvin və Vəqarşapatdakı saraylar haqqında ancaq sarsıcı təsvirlər, fraqməntar memarlıq bəzəklərinin iki şəkili və Tokarski tərefindən yerinə yetirilmiş "Katolikos palataları"nın yenidən qurulması verilmişdir. Müəllif hazırda xarabaliqlarda olan bu tikililərin planlarını əlavə etməyi lazımlı bilməmişdir. Tokarski özü dağıdılmış binaların bu cür yenidən qurulmasının bəzən baha başa gəldiyini bələdçi olunur. Əslində isə, ehtimal ki, burada kiçik bir monofonik ibadətgah var idi..

Tokarski öz rekonstruksiyası haqqında belə ətraflı məlumat verir: "Sxematik bir yenidənqurma-da, divardakı uzunlamasına pəncərə və qapılar təsadüfi olaraq yerləşdirilmişdir, çünki onlar ha-

maması bunun əksine dəlil olabil-məz, çünki Sasani İranı ilə yaxın bir ölkədə (və yalnız ona müvəqqəti təbə olmaq qaydasında deyildi) bunu güman etmək çətindir. Sasani hökmardarlarının vəsiyyəti ilə tikilmiş (yəni hökmardarları deyildi - S. D.) möhtəşəm saray tikililəri hələ də ən tələbkar sənət bilicilərini sevindirməyə qadırdı.

(Yenə orada). Sadəcə olaraq aydınlaşdır ki, Ermənistanda VI əsr-dən əvvəl ucaldılmış günbəz tikili-ləri qalmamışdır, lakin əvəzində isə onlar qonşu İranda saxlanılmışdır; Ermənistən isə İranın ne-inki siyasi, həm də mədəni təsiri-ni hiss etmişdir; ona görə də Ermənistən İrandan günbəz for-malı tikililəri əla keçirməməsini güman etmək çətindir. Amma bele bir halda günbəz tikililərinin işlənməsi işində birincilik fars memarlığına keçir. Lakin Tokarski bu maneələrlə hesablaşmayaraq tə-mənnasız olaraq davam edir: "bu hələ aydınlaşdırılmayıb", harada (İranda və ya Ermənistanda) əvvəller günbəzə yarımkonus şəklin-de tağvari keçidin oxşar forması tətbiq edilmişdir; memarlıqda atlı yelkənlər və ya trombun adı ilə məşhur olmuş bu forma yalnız VII əsrin ortalarında Qərbdən gələn sferik yelkənlər tərefindən qəti-

bir çox əhəmiyyətli abidələri tama-milə səthi olaraq təsvir edilmişdir. Abidələrin orijinal stilistik təhlili isə yoxdur. Onların bu qədər mühüm əhəmiyyət kəsb edən tarixi əsas-landırılmış və ya çox qəribə bir şəkildə əsaslandırılmışdır. Belə ki, Yerənyukadakı bazilikada olan təs-virin en əvvəlində, onun "biza çata-n en qədim kilsələrin" sayına aid olduğu deyilir, sonra "burada yeni bir portiko quruldu... Bazilikanın portikləri nezərdə tutulmuş, V əsr-də tikilmişdir" və s. . Tekor məbədinin haqqında isə deyilir: "Eyni zamanda (yəni Yerənyuka bazili-kasının inşasına qədər.), Tekordaki (Diqor) kafedralın inşasına ümumiyyətlə müyyəyen vaxt qoyulmuşdu", Aravus məbədinin tarixindən xristianlığın ilk əsrlərinə qədər (V-VI əsr.), biz bilirik ki, Ermənistəndəki ən qədim kilsə tikililəri V və VI əsrərə aiddir, halbuki xristianlıq IV əsrərə Ermənistən dövlət dini ol-musdur. Bununla yanaşı, kitabda qaldırılan məsələlər onilliklər ərzindəki tarix baxımından əhəmiyyət kəsb edir (baxın: məsələn, Tokarskinin Mtsxet "Cvari"-nın tarixi-nə dair müləhizələri)1. Astarak və Kasaqdakı kilsələr haqqında deyilir ki, onlar VI əsrərən gec olmaya-raq tikilmişdir. Niye, - naməlum olaraq qalır. Ancaq 121-ci səhifə-

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KIVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti
yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin
İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondu maliyyə
dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının
müdafası, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət
səviyyəsinin yüksəldılması, sosial və siyasi
fəallığının artırılması" istiqaməti
çərçivəsində hazırlanıb

Gürcü memarlığının ermənilər tərefindən saxtalaşdırılması

qında xarabaliqlarda heç bir məlumat yoxdur".

"Binanın başqa cür yenidən qurulmasını da vermək olar, çünki burada heyət yox, zal var id" və s. . Bu cür elmi işde labübən olan şərtiyyət və hipotetik həmin hallarda o həddən çatdırılmışdır ki, yenidənqurma bütün mənasını və əhəmiyyətini itirir.

Bir çox digər ziddiyyətlər və mentiqi uyğunsuzluqlar müəllif tərefindən tamamilə nəzərə alınır. Belə ki, o, iddia edir ki, "erməni memarları bazilikanın üzənəflik tağlı kilsə zalının emalı zamanı eldə edilmiş nəticələrə kifayətən-mirlər. Qübbə ilə örtülmüş bir kilsə binasını yaratmaq vəzifəsini parlaq şəkildə həll edir". Bu məsuliyyətli bəyanat nəyə əsaslanır? Yalnız bir-birinə qarşılıqlı olan təsəvvürlerin və fərziyelerin üzərindən, tək bir fakt üzərində deyildir. Faktların olmaması müəllifi utandırmağa imkan vermir - onları əvəz edəcək bir şey var. "Tikilinin günbəz forması, - o davam edir, - yalnız kilsə tikintisi ilə bağlı işlənilib hazırlanmışdı, hesab etmek la-zımdır ki, günbəzlerin tikilməsi texnikası memarlara daha əvvəller yaxşı məlum idi (Necə?).

Ermenistanda VI əsrərən əvvəl inşa edilmiş qübbəli binaların ol-

yətə siksidirilmişdir" (Yenə orada). Beləliklə, günbəz bütövükədə ermənilərin tərefində farşların əline alınsa da, günbəzin əsas elementi, atlı yelkənlər formasında qısa keçidi hələ müəmməli olaraq qalır, belə ki, o, həm fars əsilli, həm erməni, həm də başqa formada sferik yelkənlər formasında ola bilər. Lakin qarşıqliq bununla bitmir. Bilavasita olaraq növbəti ifadədə artıq iddia edilir ki, günbəz və ümumiyyətlə, erməni mənşəli ola bilər: "hər bir kənddəki evlərdə taxta tağvari dama rast gələn memarların günbəz barədə olan fikirlərə, günbəz qənaətinə gəlmədiyi-ni də güman etmək çətindir" (burada da aşağıdakı sıfatların hamisində olduğu kimi, bizim tərəfimizdən vurğulanır -). Büttün bunlar bir səhifədə təqdim olunur.

Əlbəttə ki, bu şəkildə, hər şeye qadir olan formullardan istifadə etməklə: "Çətin", "güman etmək lazımdır", "ehtimal etmək çətindir", "güman etmək çətindir" və s. (Bunların hamısı bir abzasdan yazılmışdır, lakin bütün kitab bunlarla doludur) ilə hər şeyi "sübüt edə" bilərsiniz.

Və həqiqəten də, diqqətli oxucunun Tokarskinin iddialarının necə sübutuz olduğunu görməsi çətin deyildir. Erməni memarlığının

dəki eyni Aştarak "6-7-ci əsrlərə aid olan kilsələr sırasına" daxil edilmişdir. Yeqvardakı çox absidli məbəd 7-ci əsrin inşası elan edilmişdir lakin bu tarixi dəstekleyən bir söz də yoxdur. Cox absidli məbədlərin xronologiyası çox vacibdir, çünki bu gənə qədər belə tikililərin X əsrərən əvvəl görülməməsi dair fikir hökm süründür.

Mətnədəki qarşıqliq və ziddiyyətlər bəzən izah olunmaz ölçülərə çatır. Belə ki, 210-211 səhifələrdə oxuyuruq: "Xaxulda iki rəngin bıçaqları növbələnir. Görünür, yəqin bu texnika belə bir effekt vermişdir ki, bəzi mövcud binalarda, pəncərələrin üstündəki çox rəngli hörük-lərin tagları adı üfüqi örtük boyla ilə boyanmışdır (Oşk, Parxal). Xaxulda kilsənin cənub pəncəresi ilə kompozisiya baxımından eyni olan (bele) qorb fasadının zəngin bəzədilmiş pəncəresində, Oşkda belə bir təqlidin olması, sonuncusunun bir qədər sonra, lakin eyni məktəbin ustaları tərefindən qurulduğunu göstərir". Bunun Xaxul məbədinin göstəricisi ola biləsi isə Tokarskiyə həmisişə sərr olaraq qalacaq.

Müəllifin növbəti sübütü daha orijinal görünür. Mtsxetanın "Cva-

ri"sinin ilk dəfə olması baredə xüsusi ədəbiyyatda yayımlanan bəyanatla əlaqədar olaraq, "Mtsxetada 604/5-dən əvvəl tikinti işlərinin başa çatması ilə bağlı sual yox idi; xronika şəhadətnamələrinin və se-liqə-sahmanın xarakteri onun başa çatdığı tarixi VII əsrin otuzuncu illərinə qədər təxire salmağa imkan verir" ... Tokarskinin sözlərinə görə, müvafiq memarlıq mövzusu hazırlanır; Tokarski həm də etirazını ifadə edir: "yaxşı mələmdür ki, üzdə dayanan tikililərdən başqa, Ermənistanda və Gürcüstəndə yerin altındakı monumental tikililərin qalıqları az deyildir, onların arasında bizi maraqlandıran tipdə, Avan və Mtsxetada inşa edilən kilsələr də qala bilər". Müəllif bu "yeraltı" ar-qumenti və onun tərkibini necə tez-tez digər yerlərdə istifadə etdi-yini, bununla da başqa bir şeydən daha çox olduğunu görmür, bu isə yalnız elmin hesab oluna biləcəyi bütün digər materialların artıq tükəndiyini göstərir.

Səthi olaraq, sübüt olmadan qübbəli bazilikanın və "qübbəli salonların" yaranması və inkişafi ilə bağlı çox vacib suallar nəzərdən keçirilmişdir, baxmayaraq ki, müəllif bu məsələlərlə əlaqədar geniş açıqlamalar verir. Gürcüstənən gözəl məbədi olan "Cvari" və Mtsxeta Tokarski

haqqında deyir ki, o, "öz yaradıcılığının günbəzini tipik erməni kar-nizi ilə əhatə etmişdir" Eyni zamanda "bu formanın mənşəyi haqqındaki bəzi düşüncələri" (yuxarıda göstərilən karnızın növü nəzərdə tutulur), Tokarski özü Kiçik Asiyadan nümunə götürürək bunu təkamülünün bir mərhəlesi adlandırır, eləcə də Hərbi - Gürcüstan yolundakı Qarbanı kəndinin kilsəsindəki karnız, yəni Gürcüstəndən nümunə / Bəs ne üçün bu karnız "tipik erməni karnizi"dir?

Eyni "tipik erməni" karnızı ilə əlaqədar olaraq müəllif yazır: "Bu fakt anlaşılmazlığı səbəb olma bilmez" .. Mədəni borcunma faktları yalnız Tokarskide təecüb yarada bilər. Elm isə onları öz sərençamında olan obyektiv üsullarla öyrənir. Lakin bu halda, Tokarski oxucuya bütün məlum faktları bildirməyə ehtiyac duyur. Beləliklə, xüsusi ədəbiyyatda Aten məbədinin Mtsxetada kəndindən daha sonra inşa edildiyi və bu baxımdan sonuncunun uğursuz bir təqlid olduğu müəyyən edilmişdir.

Vahid Ömərov
Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

23 may

Antibiotiklərdən istifadə zamanı ehtiyatlı olmaq lazımdır

İnfeksiyon xəstəliklər və soyuqdəymə zamanı müxtəlif müalicə üsullarından istifadə olunur. Antibiotiklər ən tez təsir edən vasitələrdən biridir.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, antibiotiklər yalnız həkim məsləheti ilə təyin olunmalıdır. Lakin həmin dərmanlar

apteklərdə reseptsiz satıldı-
ğına görə onu maneəsiz alır və istifadə edirlər. Həmin dərman preparatları orqanizmədəki mikrobları məhv etse də, onun uzun müddət və yersiz istifadəsi həzm pozğunluğu, bağışqlarda narahatlıq yarada, mərkəzi sinir sisteminin zəifləməsinə səbəb ola bilər.

Həkim-fitoterapevt Elnur Eldaroğlu AZERTAC-a deyib: "Təəssüf ki, soyuqdəyməsi olan, özünü bir balaca narahat hiss edən zaman dərhal antibio-

tiklərin köməyindən istifadə edən xəstələr çox olur. Əslində isə antibiotiklərin təhlükeli tərefləri de var. Ev şəraitində vurulan antibiotiklər bəzən xəstəni şoka salır. Ona görə də antibiotiklərden mümkün qədər az istifadə olunmalıdır". Soyuqdəymə və qripe qarşı mübarizə aparmaq üçün təbii vasitələr - kəklikotu, daziotu, çaytikanı, itburnu kimi bitkilər və ari südü kimi məhsullar da köməye çatır.

Sudanda yol qəzasında 43 nəfər ölüb

Sudanın Darfur bölgəsində avtobusla sərnişin daşyan yük maşınının toqquşması nəticəsində azı 43 nəfərin öldüyü bildirilir. Polisin məlumatına görə, qəzada daha 32 nəfər yaralanıb. Yaralıların çoxunun vəziyyəti ağırdir.

AZERTAC xəber verir ki, ağır yol-nəqliyyat qəzası ölkənin Darfur bölgəsinin şimalındaki Şanqıl Tobayı yaşayış məntəqəsində baş verib. Ölənlərin sayının çox olması qəza zamanı avtobusun yanması olub. Nəqliyyat vasitəsinin Darfurdan paytaxt Xartuma sərnişin daşlığı bildirilir.

Afrikanın yoxsul ölkələrindən biri olan Sudanda tez-tez ağır yol-nəqliyyat hadisələri baş verir. Bunun səbəbi kimi yolların bərabər və nəqliyyat vasitələrinin nasaz olması, habelə yol-hərəkət qaydalarına əməl edilməməsi göstərilir.

Sudanda yol qəzasında 43 nəfər ölüb

Sudanın Darfur bölgəsində avtobusla sərnişin daşyan yük maşınının toqquşması nəticəsində azı 43 nəfərin öldüyü bildirilir. Polisin məlumatına görə, qəzada daha 32 nəfər yaralanıb. Yaralıların çoxunun vəziyyəti ağırdir.

AZERTAC xəber verir ki, ağır yol-nəqliyyat qəzası ölkənin Darfur bölgəsinin şimalındaki Şanqıl Tobayı yaşayış məntəqəsində baş verib. Ölənlərin sayının çox olması qəza zamanı avtobusun yanması olub. Nəqliyyat vasitəsinin Darfurdan paytaxt Xartuma sərnişin daşlığı bildirilir.

Afrikanın yoxsul ölkələrindən biri olan Sudanda tez-tez ağır yol-nəqliyyat hadisələri baş verir. Bunun səbəbi kimi yolların bərabər və nəqliyyat vasitələrinin nasaz olması, habelə yol-hərəkət qaydalarına əməl edilməməsi göstərilir.

"Ən zövqlü məşqçi Qvardioladır"

Liverpool'un baş məşqçisi Jurgen Klopp oyunlara Lançaq idman kostumu ilə çıxmاسının səbəbləri haqda danışır. Qol.az xəber verir ki, "Kick It Out"un teşkil etdiyi onlayn konfrans qatılan alman mütəxəssis bildirib:

"Mən heç vaxt necə görünməyim barədə düşünməmişəm. Bilirəm ki, bu, çox əla hal deyil. Çünkü biz ictimai

insanlıq. "Borussia"ya gələndə düşünürdüm ki, men yəqin dəyişəcəyəm. Bir müddət oyunlar zamanı cins və köynək geyinirdim. Amma belə özümü komfort hiss etmirdim. Bu o demək deyil ki, belə geyinmək pisdir". Klopp bildirib ki, ən zövqlü məşqçi Pep Qvardioladır: "O, nə geyinirse, yaraşır".

Son sahifə

Analgin və aspirini koronavirus zamanı qəbul etmək təhlükəlidir

Soyuqdəyməyə qarşı qeyri-steroid dərmanların qəbulu koronavirusa yoluxan zaman yolveriləndir. "RiA Novosti" xəber verir ki, bunu rusiyalı nevroloq İrina Vereyutina deyib. Obildirib ki, temperaturu aşağı salmaq üçün aspirin və ya analgin qəbul etmek məsləhət deyil, bu məqsədə parasetamoldan istifadə etmek daha yaxşıdır. Eyni zamanda, o, xəstəlik ağır olduqda koronavirusun müalicəsi zamanı nevroloji simptomlarının - baş ağrısının müşahidə edildiyini dəqeyd edib.

Ter Stegen "Barselona"da qalacaq

"Barselona" qapıcısı Andre ter Stegeninə danışçıları yekunlaşdırmaq üzərdir. "Sport.es" xəber verir ki, təreflər arasında ilkin razılıq əldə olunub. Kataloniya təmsilçisinin almaniyalı qolkipera beş illik müqavilə teklif etdiyi bildirilir. Daha əvvəl "Barselona"da illik 10 milyon avro qazanan Ter Stegen maaşının 18 miliona qaldırılmasını tələb etmişdi. Artıq klubla qapıcıının bu məsələdə də ortaq mərakecə gəldiyi bildirilib. Qeyd edəkki, Ter Stegenin "Barselona" ilə hazırlı müqaviləsi 2022-ci ilin iyununda başa çatır.

"Monako" 30 futbolçuya qapını gösterir

"Monako" rəhbərliyi komandadakı futbolçuların sayını xeyli azaltmaq qərarına gəlib. "Frans-Press" xəber verir ki, knyazlıq təmsilçisi mövsümün sonunda 30 futbolçunu satmayı planlaşdırır. Klub bununla 50 milyon avro gelir götürmək istəyir.

"Monako" indiyədək büdcəsinə görə Fransa çempionatında 3-cü klub olsa da, ardıcıl iki il avrokuboklardan ənənəvi qaldığından maliyyə problemləri ilə üzləşib.

Satışa çıxarılaçq futbolçular arasında Benua Badyaşile, Vissam Ben Yedder, Benjamin Henricks və Yussuf Forfananın olduğu da bildirilib. Qeyd edək ki, koronavirus pandemiyasına görə erkən yekunlaşdırılan Fransa Liqa-1-də "Monako" 9-cu olub.

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov

Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
Tel: 598-33-90 Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müellifin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet "Ses" in komputer mərkəzində yığılın, sahifələrin.
"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur.
Qəzetdə AzəRTAC, SIA və AZADINFORM informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 4600